

Ekologinen kestävyys päiväkodin oppimisympäristöissä

Kysely päiväkodin johtajille

Anna Sivula

OPINNÄYTETYÖ
Tammikuu 2021

Sosionomikoulutus
Varhaiskasvatus ja päivähoito

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

SIVULA, ANNA:

Ecological Sustainability in the Learning Environments of Kindergartens
A Questionnaire for Kindergarten Managers

Bachelor's thesis 45 pages, appendices 4 pages
January 2021

The purpose was to find out how ecological sustainability is realized in the learning environments of municipal kindergartens in Kajaani. The aim was to increase knowledge about ecological sustainability.

The thesis was a quantitative study. The data were collected through an electronic questionnaire made with Office Forms program. The answers were illustrated statistically using Office Forms program. The sample consisted of 18 kindergarten managers. The response rate was 39 %.

The results indicated that in the municipal kindergartens of Kajaani, there is a lot to develop in ecological sustainability in learning environments. Ecological functions that are realized well are borrowing books from library, sorting waste, going to nature excursions, and closet beds of nap rooms. Ecological functions that still need developing are organizing recycling days of toys and clothes, repairing things, singing and playing nature themed songs and plays, materials used in crafting and serving vegetarian food. Ecological functions that are realized poorly are using reusable towels and diapers, having indoor plants and growing a vegetable plot.

Further studies are needed to understand why ecological sustainability is realized so poorly in kindergartens, and how important kindergarten staff and parents think it is to teach ecologically sustainable lifestyle to children.

Key words: ecological sustainability, learning environment, early childhood education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	EKOLOGINEN KESTÄVYYS	6
	2.1 Ihmisen vaikutus ekosysteemissä	7
	2.2 Ekologinen kestävyys varhaiskasvatuksessa	9
3	OPPIMISYMPÄRISTÖ	11
	3.1 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt	11
	3.2 Varhaiskasvatuksen ekologisesti kestävät oppimisympäristöt	13
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
	4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	16
	4.2 Tutkimusmenetelmä	16
	4.3 Aineistonkeruu	17
	4.4 Aineiston analysointi	18
	4.5 Eettisyys ja luotettavuus	19
5	TUTKIMUSTULOKSET	21
	5.1 Ekologisesti kestävät tarvikkeet	21
	5.2 Ekologisesti kestävät käytännöt	24
	5.3 Ekologisesti kestävät paikat ja tilat	27
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	30
	6.1 Opinnäytetyöprosessi	38
	LÄHTEET	40
	LIITTEET	46
	Liite 1. Saatekirje	46
	Liite 2. Kyselylomake	47

1 JOHDANTO

Opetushallitus on asettanut voimaan viimeisimmät varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 19.12.2018, joita noudattaen varhaiskasvatuspalvelujen tuottajat, kuten kunnat, on määrätty laatimaan varhaiskasvatussuunnitelmat ja ottamaan ne käyttöön elokuusta 2019 alkaen (Opetushallitus 2018, 3). Velvoittavien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatuksen tulee perustua kestävän elämäntavan kunnioittamiseen ja kaikessa varhaiskasvatuksen toiminnassa tulee ottaa huomioon ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävän elämäntavan välttämättömyys (Opetushallitus 2018, 20–21).

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi kestävän elämäntavan osa-alueista juuri ekologisen kestävyden, sillä se on tärkeä ja ajankohtainen aihe. Ilmastonmuutos, luonnonvarojen ehtyminen ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen uhkaavat maapalloa, ja vaikuttavat edetessään jokaisen ihmisen elämään. Välttääksemme – tai edes minimoidaksemme – nämä katastrofit, täytyy meidän muokata elämäntapaamme ekologisesti kestävämmäksi. Elämäntapa koostuu totutuista tavoista tehdä asioita, joita opitaan jo lapsesta lähtien. On siis helpompaa kasvatata lapsia jo valmiiksi ekologisesti kestäväan elämäntapaan, kuin muuttaa totumuksiaan vasta aikuisena (Sandroos & Sveinsdóttir 2019). Tämän vuoksi on tärkeää, että ekologinen kestävyys toteutuu jo varhaiskasvatuksessa ja on osa sen jokapäiväistä toimintaa.

Tässä opinnäytetyössä tuon esille miten ekologista kestävyttä voi konkreettisesti toteuttaa varhaiskasvatuksessa, ja etenkin sen oppimisympäristöissä, eli käytännöissä, tarvikkeissa, tiloissa ja paikoissa. Opinnäytetyöni tutkimusosuuden tarkoituksena on selvittää, miten ekologinen kestävyys toteutuu Kajaanin kaupungin kunnallisten päiväkotien oppimisympäristöissä. Tavoitteena on myös lisätä tietoa ekologisesti kestävydestä, ja antaa esimerkkejä sen toteuttamiseksi käytännössä.

2 EKOLOGINEN KESTÄVYYS

Kestävä kehitys määriteltiin ensimmäisen kerran vuonna 1987 YK:n alaisuudessa toimineen Gro Harlem Brundtlandin johtaman Ympäristön ja kehityksen maailmankomission julkaisemassa teoksessa *Our Common Future* (Salonen 2010, 21). Brundtlandin raportiksi kutsutun teoksen mukaan ihmiskunnalla on kyky tehdä kehityksestä kestävää varmistaakseen nykyisen sukupolven tarpeiden tyydyttymisen vaarantamatta tulevien sukupolvien tarpeiden tyydyttymistä (Brundtland 1987, 16). Suomessa professori Pentti Malaskan johtama Kestävän kehityksen toimikunta määritteli vuonna 1994 kestävä kehityksen tavoitteen olevan hyvien elämisen mahdollisuuksien turvaaminen nykyisille ja tuleville sukupolville (Malaska 1994, 3). Kestävän kehityksen päämääränä on monimuotoisen elämän kukoistaminen nyt ja tulevaisuudessa (Salonen 2010, 36).

Kestävä kehitys on jaettu neljään ulottuvuuteen: ekologiseen, taloudelliseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen kestävyteen (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 36; Ympäristöministeriö 2013). Olen valinnut opinnäytetyöhöni tarkasteltavaksi ekologisen kestävyden. Ekologinen kestävyys on kestävä kehityksen peruspilari, sillä ilman luontoa ei ole olemassa ihmistä eikä ihmisen taloudellista, sosiaalista tai kulttuurista toimintaa. Ekologisista ongelmista aiheutuu myös sosiaalisia, kulttuurisia ja taloudellisia ongelmia. (Luomi, Paananen, Viberg & Virta 2010, 45.) Ekologisella kestävyydellä tarkoitetaan luonnon monimuotoisuuden ja maa-alueiden asumiskelpoisina säilymisen sekä ekosysteemien toimivuuden turvaamista. Tämän saavuttamiseksi ihmisen toiminta maapallolla sekä luonnonvarojen käyttö tulee mitoittaa luonnon kantokyvyn mukaiseksi. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 44; Salonen 2010, 34, 77; Ympäristöministeriö 2013). Ekologiseen kestävyteen pyrittäessä sekä kansalliset että kansainväliset toimet ovat keskeisessä asemassa (Kestävä kehitys N.d.).

2.1 Ihmisen vaikutus ekosysteemeissä

Ihmisillä on valta parantaa tai huonontaa ekosysteemien elinvoimaisuutta, luonnon monimuotoisuutta ja luonnonvarojen riittävyttä. Vastuu planeetasta kuuluu ihmiselle. Ekosysteemeistä Salonen antaa viisi esimerkkiä.

1. Maa: metsien monimuotoisuus ja laatu, pellot ja muut maaekosysteemit ja niiden hyötykäyttö, muokkaus ja eroosio.
2. Vesi: järvien veden laatu sekä määrä, meriekosysteemit ja niiden muuttuminen, saastuminen, vesistöjen vetäytyminen.
3. Ilma: paikallisen sisä- ja ulkoilman laatu, globaalin ilmakehän toimintakyky.
4. Lajit ja perintötekijät: villien kasvi- ja eläinlajien asema, viljelykasvi- ja karjakannat, perimän monimuotoisuus.
5. Luonnonvarojen käyttö: energia ja materiaalit, jätteen syntyminen ja sen käsittely ja kierrätys, maa- ja metsätalous, kalastus, kaivostoiminta ja muiden luonnonvarojen käyttö. (Salonen 2010, 8–9.)

Ihmisen elämä on ekosysteemipalveluista täysin riippuvainen. Muu elämä taas ei ole riippuvainen ihmisestä. Ekosysteemipalveluja ovat esimerkiksi jätteiden maattuminen, uv-säteilyltä suojaava otsonikerros, vedenpuhdistuspalvelut, luontainen tuholaistorjunta, hyönteisten suorittamat kasvien pölytykset, luonnon oma katastrofitorjunta sekä maaperän eroosion torjunta. (Luomi ym. 2010, 45; Salonen 2019, 8.)

Ekologista kestävyyttä uhkaavat ihmisten toiminnasta johtuvat ilmastonmuutos, luonnonvarojen liikakulutus, lajien ja elinympäristöjen katoaminen sekä saastuminen ja kemikalisoituminen. Ilmastonmuutos johtuu kasvihuonekaasujen pitoisuuden nousemisesta ilmakehässä, mikä aiheuttaa maapallon ylikuumenemista. Merkittävin kasvihuonepäästöjen lähde on teollisuudessa ja liikenteessä käytettävät fossiiliset polttoaineet, eli öljy, kivihiili, maakaasu ja turve. Lisäksi kotieläin tuotanto, eli eläinperäiset ruokatuotteet aiheuttavat paljon päästöjä. Ilmastonmuutoksen haitallisia vaikutuksia ovat muun muassa merenpinnan nousu, sään ääri-ilmiöt, ravinnon ja puhtaan juomaveden puute sekä tartuntatautien leviäminen. Jotta ilmastonmuutosta voitaisiin hillitä, tulisi kasvihuonepäästöjä vähentää reilusti ja nopealla aikataululla. Energian säästö sekä uusiutuvien energiamuoto-

jen, kuten auringon, veden, tuulen ja puun, käyttö fossiilisten polttoaineiden sijaan ovat parhaimpia keinoja päästöjen vähentämiseksi. (Luomi ym. 2010, 48–51.)

Luonnonvarat voidaan jakaa uusiutumattomiin ja uusiutuviin luonnonvaroihin. Uusiutumattomia luonnonvaroja ovat esimerkiksi fossiiliset polttoaineet, metallit ja kivet. Uusiutuvia luonnonvaroja taas ovat esimerkiksi happi, metsät, eläimet, aurinko, tuuli ja vesi. Uusiutumattomia luonnonvaroja ei synny enempää, ja joitakin niistä, kuten fossiilisia polttoaineita, voidaan käyttää vain kerran. Ihmiset etenkin teollisuusmaissa kuluttavat luonnonvaroja koko ajan yhä enemmän. Luonnonvarojen tuottamiseen tarvittaisiin yli neljä maapalloa, jos kaikki maapallon ihmiset kuluttaisivat luonnonvaroja samoin kuin keskivertosuomalainen. Uusiutumattomat luonnonvarat uhkaavat loppua ja uusiutuvia luonnonvaroja käytetään nopeammin kuin ne ehtivät uusiutua. Luonnonvarojen kulutusta voidaan vähentää ekotehokkuudella, joka tarkoittaa muun muassa palveluiden tuottamista käyttämällä vähemmän energiaa ja luonnonvaroja, tuotteita huoltamalla, korjaamalla ja kierrättämällä sekä käyttämällä niitä pidempään ja tehokkaammin sekä jättämällä turhat hankinnat kokonaan tekemättä. (Luomi ym. 2010, 49.)

Maapallolla on ollut aiemmin viisi suurta sukupuuttoaaltoa, jolloin suuri määrä lajeja on kuollut sukupuuttoon. Tällä hetkellä on meneillään kuudes sukupuuttoaalto, ja se on seurausta ihmisten toiminnoista. Yleisin syy lajien uhanalaisuuteen ja sukupuuttoon ovat lajeille sopivien elinympäristöjen katoaminen. Kaikissa maanosissa luonnontilaiset elinympäristöt vähenevät koko ajan. Esimerkiksi sademetsät, joissa elää yli puolet kaikista eliölajeista, vähenevät nopeaa vauhtia. Sademetsiä raivataan pelloiksi ja laitumiksi sekä kaadetaan puutavaraksi. Suomessa uhattuina olevia elinympäristöjä ovat saastuva ja rehevöityvä Itämeri sekä metsätalouden ahdistamat vanhat metsät. Lajikatoa vauhdittavat myös ihmisten mukana levinneet tulokaslajit, teollisuuden ja maatalouden päästämät kemikaalit sekä ilmastonmuutos. Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen uhkaa ekosysteemejä sekä ekosysteemipalveluja. Luonnon monimuotoisuutta voidaan edistää turvaamalla elinympäristöjä suojelun ja kestäväen käytön keinoin sekä tukemalla luonnonsuojelujärjestöjä. (Luomi ym. 2010, 50–51.)

Kemikaalit ja saasteet leviävät ympäristöön tuotteiden valmistuksen ja käytön yhteydessä niin teollisuuden, maa- ja metsätalouden kuin kotienkin kautta. Useimpien kemikaalien vaikutusta terveyteen ja ympäristöön ei tunneta kunnolla, minkä vuoksi niiden riskien ennakointi ja hallinta on haasteellista. Monia aineita ei voi havaita paljaalla silmällä ja lisäksi ne ovat hajuttomia ja mauttomia. Aineet leviävät ilmaan, vesistöihin sekä maaperään ja aiheuttavat haittaa ihmisille, eläimille sekä luonnolle muun muassa hengitysilman ja ruoan kautta. Kemikaalit muun muassa heikentävät vastustuskykyä, lisäävät allergioita ja vaikuttavat lisääntymisbiologiaan. Lainsäädännön avulla saastumista ja kemikalisoitumista voidaan ehkäistä. Lisäksi jokainen kuluttaja voi valita ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavia tuotteita. (Luomi ym. 2010, 51.)

Varovaisuusperiaatteen noudattaminen on ekologisen kestävyuden kannalta tärkeää. Se tarkoittaa, että tieteellisen näytön puuttumisella ei voida perustella ympäristön tilan heikkenemistä estävien toimien lykkäämistä. Toiminnan riskit, haitat ja kustannukset arvioidaan ennen toimiin ryhtymistä. Varovaisuusperiaatteen tärkeitä toimintaperiaatteita ovat myös haittojen synnyn ennaltaehkäiseminen sekä haittojen torjuminen niiden synty lähteillä. Mahdollisuuksien mukaan haittojen kustannukset peritään niiden aiheuttajilta. (Kestävä kehitys N.d.; Salonen 2010, 21.)

2.2 Ekologinen kestävyys varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa opetetaan lapsia niin, että lapset ymmärtävät ekologisen kestävyuden olevan edellytys ihmisoikeuksien toteutumiselle ja sosiaaliselle kestävyydelle (Opetushallitus 2018, 21). Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia tekemään kestävään elämäntapaan perustuvia valintoja (Opetushallitus 2018, 25). Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin tehtävänä on luoda hyvät olosuhteet lasten kestäväälle elämäntavalle (Luomi ym. 2010, 9; Opetushallitus 2018, 28). Varhaiskasvatuksen kestävä kehityksen työ on merkittävää, sillä kestävä elämäntavan omaksuminen jo lapsena vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen. Kansalaiset, jotka kantavat toisistaan ja ympäristöstä vastuuta, osaavat ottaa kestävä kehityksen huomioon niin työssään kuin arjen valinnoissaankin (Luomi ym. 2010,

9–10.) Varhaiskasvatuksessa arjen toimilla ja valinnoilla tuodaan esille vastuullista suhtautumista ympäristöön ja luontoon. Välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä edistetään varhaiskasvatuksessa. (Opetushallitus 2018, 32.) Päiväkodin toiminnan ja arjen tulisi kuormittaa ympäristöä mahdollisimman vähän (Luomi ym. 2010, 9).

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on edistää lasten vastuullista toimimista ympäristössä sekä lasten luontosuhdetta, ja opettaa heille kestäväää elämäntapaa. Kestävän elämäntavan edellytyksenä on se, että lapset ymmärtävät ympäristön hyvinvoinnin ja ihmisen toiminnan yhteyden. Ympäristökasvatus pitää sisällään kolme osa-aluetta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä ja toimiminen ympäristön puolesta. Lähiluonto on sekä oppimisen kohde että oppimisympäristö. (Luomi ym. 2010, 34; Opetushallitus 2018, 46.) Kestävän elämäntavan käytännön taitoja ovat esimerkiksi kohtuullisuuden ja säästäväisyyden opettelu, roskaamaton retkeily, energian säästäminen, ruokailuun liittyvä vastuullisuus ja jätteiden vähentäminen tavaroiden korjaamisen, uudelleenkäytön ja kierrätyksen avulla (Opetushallitus 2018, 47). Luontosuhdetta voi vahvistaa myös retkeilemällä lähiympäristössä, päiväkodin omalla kasvimaalla sekä sisätiloissa olevilla viherkasveilla. Myös luontoaiheiset laulut ja leikit vahvistavat lasten luontosuhdetta. (Oulun kaupunki 2006, 23–24, 29–30).

Päiväkodissa huolehditaan pakkausjätteiden, kuten maitopurkit, margariinirasiat ja jogurttipurkit, lajittelusta lasten kanssa. Pakkausjätteitä voidaan käyttää myös askartelutarvikkeina. Askartelutarvikkeina voidaan hyödyntää myös luonnosta saatavia materiaaleja. Lapsille voidaan opettaa kierrätystä myös pitämällä lelujen ja vaatteiden vaihto- tai kierrätyspäiviä. Käsipyyhepaperit laitetaan biojätteeseen. Päiväkodissa lajitellaan biojäte, kartonki, paperi, lasi, metalli ja muovi. Materiaaleissa ja välineissä vältetään kertakäyttöt tuotteita ja suositaan pitkäikäisiä tuotteita, kuten kestokäsipyyhkeitä ja kestovaippoja. Päiväkodissa vältetään kirjojen hankkimista päiväkodille ja sen sijaan lainataan kirjoja kirjastosta tai kirjastoautosta. (Luomi ym. 2010, 20, 27, 28, 30, 44; Oulun kaupunki 2006, 27–29, 31.) Ruokatuotteissa tulee ottaa huomioon mahdollisimman vähäinen ympäristökuormitus (Oulun kaupunki 2006, 34). Kasvisruoka kuormittaa ympäristöä vähemmän kuin liharuoka (WWF 2016).

3 OPPIMISYMPÄRISTÖ

Oppimisympäristö voidaan jakaa fyysiseen, pedagogiseen, sosiaaliseen ja psykologiseen oppimisympäristöön. Oppimisympäristön osa-alueet ovat keskenään tiiviissä vuorovaikutuksessa ja vaikuttavat toinen toisiinsa. (Piispanen 2008, 23, 39.) Oppimisympäristö voi olla paikka, tila, yhteisö tai toimintakäytäntö, jossa oppiminen tapahtuu yksilön ja ympäristön vuorovaikutuksen kautta (Piispanen 2008, 24). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018, 32) mukaan oppimisympäristöllä tarkoitetaan paikkoja, tiloja, käytäntöjä, yhteisöjä, tarvikkeita ja välineitä, jotka edistävät lasten oppimista, kehitystä sekä vuorovaikutusta. Tässä opinnäytetyössä oppimisympäristöllä tarkoitetaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti paikkoja, tiloja, käytäntöjä, yhteisöjä, tarvikkeita ja välineitä.

Oppimisympäristöjä tutkittaessa käytetään myös termiä oppimistila, joka pitää sisällään virtuaalisen, fyysisen, sosiaalisen ja henkilökohtaisen ulottuvuuden. Näihin ilmiöihin yhdistetään 2000-luvun taidot, joita ovat esimerkiksi ongelmanratkaisutaidot, kommunikointi- ja yhteistyötaidot, kriittinen ajattelu ja informaationlukutaidot. Oppimisympäristöt voidaan jäsentää myös sosiaalisiin, fyysisiin, paikallisiin ja teknisiin oppimisympäristöihin. (Kankaanranta, Mikkonen & Vähähyyppä 2012, 5–6.)

3.1 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksessa oppimisympäristöjen tulee olla oppimista edistäviä, kehittäviä, sekä turvallisia ja terveellisiä. Oppimisympäristöjen on otettava huomioon lasten ikä ja kehitys. (Opetushallitus 2018, 16.) Oppimisympäristöjen tulee tukea lasten oppimisen ja sosiaalisten taitojen sekä itsetunnon kehittymistä sekä lasten luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua (Opetushallitus 2018, 24, 32). Hyvät oppimisympäristöt ohjaavat lapsia fyysiseen aktiivisuuteen, leikkiin, taiteelliseen ilmaisuun ja kokemiseen sekä tutkimiseen (Opetushallitus 2018, 32). Oppimisympäristöt mahdollistavat lasten mieluisan tekemisen, monipuolisen liikkumisen, leikit ja pelit sekä myös rauhallisen oleilun sekä levon (Opetushallitus 2018, 32).

Lapsia ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä, kuten liikenteessä ja lähiluonnossa (Opetushallitus 2018, 25–26).

Päiväkodin oppimisympäristöjä kehittäessä on otettava huomioon, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet saavutetaan. Oppimisympäristöjä kehitetään yhdessä lasten kanssa kannustamalla lapsia oppimisympäristöön liittyvien ongelmien löytämisessä, pohtimisessa sekä ratkaisemisessa. Oppimisympäristöjä rakennettaessa sekä kehittäessä on otettava huomioon muun muassa ekologisuus, ergonomia, viihtyisyys, esteettömyys, tilojen valaistus ja akustiikka, sisäilman laatu, siisteys, laaja-alaisen osaamisen tavoitteet sekä leikin edistävyys. (Opetushallitus 2018, 24, 30, 32, 46.) Oppimisympäristöjä tulee suunnitella ja kehittää siten, että ne tukevat sukupuolten tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta (Opetushallitus 2018, 33). Pedagogiikan, eli suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen ja oppimisen, tulee näkyä oppimisympäristöissä (Opetushallitus 2018, 22). Oppimisympäristöissä tulee näkyä myös lasten leikit, ideat sekä heidän tekemänsä työt (Opetushallitus 2018, 32). Oppimisympäristöjen tulee joustaa lasten leikkien mukaan (Opetushallitus 2018, 39).

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä toimitaan erikokoisissa ryhmissä, joissa jokaisella on oltava mahdollisuus osallistua ryhmän vuorovaikutukseen ja toimintaan. Pedagogisesti tarkoituksenmukaisissa ryhmissä toimiminen edesauttaa lapsilähtöistä toimintaa sekä henkilöstön ja lasten keskittymistä. Yhteisvastuullinen, muita kunnioittava ja turvallinen oppimisympäristö luodaan yhteisesti sovittujen sääntöjen ja toimintatapojen avulla. Turvallisessa ympäristössä lapset uskaltavat näyttää erilaisia tunteita ja henkilöstö voi auttaa lapsia itsesäätelyssä sekä tunteiden ilmaisemisessa. Henkilöstö rohkaisee lapsia kysymään ja ihmettelemään sekä antaa vastauksen lasten kysymyksiin. (Opetushallitus 2018, 33.)

Oppimisympäristön osa-alueet ja se, miten lapset kokevat oppimisympäristönsä, vaikuttavat oppimistuloksiin. Nykyisten oppimiskäsitysten mukaan oppimisympäristön psyykkisellä ja sosiaalisella osa-alueella on suurin merkitys oppimiselle. Hyvässä oppimisympäristössä täytyy oppimisympäristön fyysinen osa-alue ja teknologia olla yhdistetty siten, että oppimisympäristön psyykkisen ja sosiaalisen osa-alueen kehittäminen on mahdollista. Hyvässä oppimisympäristössä myös

erilaisista taustoista olevien lasten oppiminen ja metakognitiivisten taitojen kehitys mahdollistuvat tasa-arvoisesti. (Lindfors & Savanne-Ranne 2013, 14.)

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä ovat myös pihat, leikkipuistot, rakennetut ympäristöt sekä luonto. Ne antavat materiaaleja, kokemuksia ja monipuolisia mahdollisuuksia tutkimiseen ja leikkiin. Niitä voidaan hyödyntää myös oppimisen sekä luonto- että liikuntaelämysten paikkoina. Lasten käytössä olevien leikki- ja toimintavälineiden tulee olla monipuolisia ja turvallisia. Niissä on myös huomiotava lasten yksilöllisen tuen tarpeet. Oppimisympäristöön kuuluu myös tieto- ja viestintäteknologia. Oppimisympäristöt rikastuvat ja laajenevat myös vierailujen kautta. Vierailuja voidaan tehdä esimerkiksi museoon, kirjastoon, teatteriin, kulttuuriperintökohteisiin ja huoltajien työpaikoille. (Opetushallitus 2018, 33.) Myös yhteistyö eri toimijoiden kanssa, kuten kulttuurista, liikunnasta, kirjastoista ja opetuksesta vastaavien tahojen kanssa monipuolistaa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä (Opetushallitus 2018, 35).

3.2 Varhaiskasvatuksen ekologisesti kestävät oppimisympäristöt

Tässä luvussa tuon yhteen ekologisen kestävyuden ja oppimisympäristöt. Tarkoitukseni on tuoda esille, miten ekologista kestävyyttä voidaan toteuttaa päiväkodin oppimisympäristöissä. Ekologisesti kestäviksi toiminnoiksi olen valinnut toimintoja, jotka näkyvät lapsille päiväkodin arjessa. Ekologisesti kestävät toiminnot olen saanut luvusta 2.2. Ekologisesti kestävät toiminnot olen yhdistänyt oppimisympäristöihin pohtimalla, minkä oppimisympäristön osa-alueen kukin toiminto pitää sisällään. Kuten aiemmin on jo mainittu, oppimisympäristöjä ovat paikat, tilat, yhteisöt, käytännöt, tarvikkeet ja välineet (Opetushallitus 2018, 32). Tässä opinäytetyössä oppimisympäristöistä on käytössä paikat, tilat, käytännöt ja tarvikkeet. Ekologisesti kestävien toimintojen lähteenä olen käyttänyt Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (Opetushallitus 2018), Keke päiväkodissa – kestävä kehityksen opasta (Luomi ym. 2010) ja Oulun kaupungin Päivähoidon kestävä kehityksen toimintaohjelmaa (Oulun kaupunki 2006). Lisäksi olen hyödyntänyt omia kokemuksiani sekä omaa pohdintaa aiheesta. Alla olevaan taulukkoon (Taulukko 1.) olen lajitellut toiminnot oppimisympäristön perusteella; ensin tulevat

tarvikkeet, joita on kuusi kappaletta, sitten käytännöt, joita on viisi kappaletta, sen jälkeen paikat, joita on kaksi kappaletta ja lopuksi tilat, joita on yksi kappale.

TAULUKKO 1. Varhaiskasvatuksen ekologisesti kestävä oppimisympäristöt

Oppimisympäristö	Ekologinen kestävyys	Toiminto
Tarvikkeet	Uusiokäyttö, luonnonvarojen säästäminen	Askartelun kierrätysmateriaalit
Tarvikkeet	Uusiokäyttö	Askartelun luonnonmateriaalit
Tarvikkeet	Kestokäyttö, luonnonvarojen säästäminen	Kestokäsiptyyhkeet
Tarvikkeet	Kestokäyttö, luonnonvarojen säästäminen	Kestovaipat
Tarvikkeet, käytäntö	Luontosuhde	Viherkasvit
Tarvikkeet, käytäntö	Yhteiskäyttö, luonnonvarojen säästäminen	Kirjaston kirjojen lainaaminen
Käytäntö	Uusiokäyttö, luonnonvarojen säästäminen	Lelujen ja vaatteiden kierrätyspäivä
Käytäntö	Luonnonvarojen säästäminen	Kasvisruokapäivä
Käytäntö	Lajittelu, luonnonvarojen säästäminen	Jätteiden lajittelu
Käytäntö	Korjaaminen, luonnonvarojen säästäminen	Tavaroiden korjaaminen
Käytäntö	Luontosuhde	Luontoaiheiset laulut ja leikit
Paikka, käytäntö	Luontosuhde	Oma kasvimaa
Paikka, käytäntö	Luontosuhde	Luontoretki
Tila, käytäntö	Yhteiskäyttö	Lepotilojen kaappisängyt

Tarvikkeet:

Askartelussa käytettävät kierrätys- ja luonnonmateriaalit ovat tarvikkeita, jotka säästävät luonnonvaroja, ehkäisevät jätteen syntyä ja edustavat materiaalien uusiokäyttöä (Luomi ym. 2010, 20, 27, 44; Opetushallitus 2018, 32, 47; Oulun kaupunki 2006, 28, 30–31). Kestokäsiptyyhkeet sekä -vaipat ovat tarvikkeita, jotka säästävät luonnonvaroja ja edustavat tavaroiden kestokäyttöä kertakäytön sijaan, sekä ehkäisevät jätteen syntyä (Luomi ym. 2010, 20, 28, 44; Oulun kaupunki 2006, 27). Viherkasvit ryhmätiloissa ovat tarvikkeita ja niiden hoitaminen on käytäntö, joka vahvistaa luontosuhdetta (Opetushallitus 2018, 46; Oulun kaupunki 2006, 24). Kirjat ovat tarvikkeita ja kirjojen lainaaminen käytäntö, joka edustaa yhteiskäyttöä ja säästää luonnonvaroja, sillä uusia kirjoja ei tarvita niin paljon,

kun kirjoja lainataan kirjastosta (Luomi ym. 2010, 44; Opetushallitus 2018, 32; Oulun kaupunki 2006, 28).

Käytännöt:

Lelujen ja vaatteiden kierrätys on käytäntö, joka säästää luonnonvaroja ja edustaa tavaroiden uusiokäyttöä, sekä ehkäisee jätteen syntyä (Luomi ym. 2010, 20, 27–28; Opetushallitus 2018, 32, 47; Oulun kaupunki 2006, 28–29). Kasvisruokapäivä on käytäntö, joka säästää luonnonvaroja, sillä kasvisruoka kuormittaa ympäristöä vähemmän kuin liharuoka (Luomi ym. 2010, 20; Opetushallitus 2018, 47; Oulun kaupunki 2006, 34; WWF 2016). Jätteiden lajittelu on käytäntö, joka säästää luonnonvaroja, sillä se vähentää neitseellisten luonnonvarojen käyttöä (Luomi ym. 2010, 20, 30, 44; Opetushallitus 2018, 47; Oulun kaupunki 2006, 27–28). Tavaroiden korjaaminen on käytäntö, joka säästää luonnonvaroja ja ehkäisee jätteen syntyä, sillä silloin ei tarvitse hankkia uusia tavaroita (Luomi ym. 2010, 20; Opetushallitus 2018, 32, 47). Luontoaiheiset laulut ja leikit ovat käytäntöjä, jotka vahvistavat luontosuhdetta (Opetushallitus 2018, 46; Oulun kaupunki 2006, 30).

Paikat:

Kasvimaa on paikka ja siellä tapahtuva toiminta on käytäntö, joka vahvistaa luontosuhdetta (Luomi ym. 2010, 27; Opetushallitus 2018, 46; Oulun kaupunki 2006, 23, 29). Luonto on paikka ja luontoretket ovat käytäntö, joka vahvistaa luontosuhdetta (Luomi ym. 2010, 44; Opetushallitus 2018, 46–47; Oulun kaupunki 2006, 24, 29, 31).

Tila:

Lepotilojen kaappisängyt ovat tilan yhteiskäyttöä; on säästeliästä ja ekotehokasta käyttää samaa tilaa moneen eri tarkoitukseen (Opetushallitus 2018, 32).

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tavoitteena on lisätä tietoisuutta ekologisesta kestävydestä sekä tuoda esille konkreettisia toimintatapoja sen noudattamiseksi päiväkodin arjessa. Opinnäytetyöni teoriaosuudessa tuodaan esille mitä ekologisella kestävyydellä tarkoitetaan, ja pohditaan, miten sitä voitaisiin noudattaa päiväkodin arjessa ja oppimisympäristöissä konkreettisesti. Tutkimusosuuden tarkoituksena taas on selvittää, toteutuuko ekologinen kestävyys päiväkodin oppimisympäristöissä – etenkin sen käytännöissä, tarvikkeissa, paikoissa ja tiloissa.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisia ovat päiväkodin ekologisesti kestävät oppimisympäristöt?
2. Miten ekologinen kestävyys toteutuu päiväkodin oppimisympäristöissä?

4.2 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyöni tutkimus on kvantitatiivinen eli määrällinen. Kvantitatiivisessa tutkimusotteessa korostetaan syyn ja seurauksen lakeja. Taustalla vaikuttaa realistinen ontologia, jonka mukaan todellisuus rakentuu tosiasioista, jotka ovat objektiivisesti todistettavissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 139.) Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aiemmat teoriat ja käsitteiden määrittely ovat tärkeitä. Havaintoaineiston tulee soveltua määrälliseen, numeeriseen mittaamiseen. Numeerisen mittaamisen avulla tulkitaan ja kuvataan tutkittavaa ilmiötä ja siinä havaittuja vaikutussuhteita ja yhteyksiä. Tutkittava ilmiö muutetaan mitattaviksi osioiksi, kuten kyselylomakkeen kysymyksiksi. Muuttujat tulee muodostaa taulukkomuotoon ja aineisto saattaa tilastollisesti käsiteltävään muotoon. Päätelmät tulee tehdä havaintoaineiston tilastolliseen analysointiin perustuen, kuten tulosten kuvailuun

prosenttitaulukoiden avulla. Tilastolliseen analyysiin vaaditaan asian ymmärtämistä, tulkitsemista ja luovuutta. (Hirsjärvi ym. 2009, 140; Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 83–84.)

Toteutin tutkimukseni laatimalla strukturoidun sähköisen kyselylomakkeen. Valitsin menetelmäksi kyselylomakkeen, sillä tarkoituksena oli kartoittaa kaikkien Kajaanin kunnallisten päiväkotien tilannetta. Kyselylomakkeen avulla oli mahdollista saada kattavin tulos. Kyselytutkimuksen etu onkin se, että sillä on mahdollista kerätä laaja tutkimusaineisto – tutkimukseen voi osallistua useita henkilöitä ja siinä voidaan kysyä monia asioita. Kyselymenetelmä on tehokas, sillä se säästää vaivannäköä ja aikaa. Aineiston voi nopeasti käsitellä tallennettuun muotoon ja sen voi analysoida tietokoneen avulla. Kyselytutkimuksen haittana pidetään sitä, että aineisto on pinnallinen ja tutkimus teoreettisesti vaatimaton. Ei voida myöskään tietää, ovatko vastaajat vastanneet kyselyyn rehellisesti tai ymmärtävätkö vastaajat annetut vastausvaihtoehdot oikein. Ongelmaksi saattaa muodostua myös alhainen vastausprosentti. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.)

Mittaamisessa keskeistä on käsitteiden operationalisointi. Se tarkoittaa teoreettisen käsitteen tai ilmiön muuttamista kysymyslomakkeen kysymyksiksi tai kysymyspattereiksi. Tämä tarkoittaa sitä, että käsitteet ja aineiston rajat tulee määrittellä jo ennen aineiston keruuta. Teoreettinen käsite tai ilmiö määritellään analysoimalla, millaisista osista se koostuu, minkä jälkeen käsite tai ilmiö tulee saada kysyttävään muotoon. Kysymysten merkitykset tulee olla kaikille vastaajille samoja, eli vastaajien tulee ymmärtää kysymykset samalla tavalla, jotta tutkimus onnistuu. Teoreettisen käsitteen tai ilmiön tavoittaminen edellyttää useita kysymyksiä. Kvantitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin ”kuinka paljon?” tai ”miksi?”. Vastaus kertoo siitä, miten tavallinen tutkittava ilmiö on. (Ronkainen ym. 2011, 87–88.)

4.3 Aineistonkeruu

Aloitin sähköisen kyselylomakkeen (liite 2.) työstämisen miettimällä kysymyksiä käsittelemäni teorian pohjalta, sillä kvantitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeää,

että tutkimus pohjautuu teoriaan. Pohdintani olen tuonut esille luvussa 3.3. Aiheiden valmistuttua tein sähköisen kyselylomakkeen käyttämällä Officen Forms -ohjelmaa. Kyselylomakkeen otsikoksi tuli ”Ekologinen kestävyys päiväkodin opimisympäristöissä” ja kirjoitin siihen myös saatetekstin (liite 1.). Kyselyssä oli kolmetoista suljettua kysymystä sivulla 14 olevan taulukon (taulukko 1.) mukaisesti. Kävin kyselyn useaan kertaan itse läpi ja lähetin sen kommentoitavaksi myös opinnäytetyöni ohjaajalle. Korjasin kyselyä ohjaajalta saamani palautteen mukaisesti. Lisäksi testasin kyselyä neljällä henkilöllä ja tein siihen pieniä muutoksia testaaajien huomioiden mukaisesti.

Kysely lähetettiin kaikkiin Kajaanin kunnallisiin päiväkoteihin, joita on 18 kappaletta (Kajaanin kaupunki 2020). Kyseessä on siis kokonaistutkimus, eli kysely on lähetetty jokaiselle perusjoukon eli populaation jäsenelle (Heikkilä 2014, 23). Kohderyhmäksi valitsin päiväkodin johtajat, sillä heillä on päätösvaltaa päiväkodin asioissa, kuten tarvikehankinnoissa ja yleisissä käytännöissä. Lähetin linkin kyselyyn yhteyshenkilölleni Sirpa Kemppaiselle, joka on Kajaanin kaupungin varhaiskasvatuksen tulosalueen johtaja. Hän lähetti linkin kyselyyn kahdeksalletoista päiväkodin johtajalle. Oletuksena oli, että kyselyyn tulisi enemmän vastauksia, kun sen on lähettänyt auktoriteettiasemassa oleva kaupungin työntekijä. Vastausaikaa kyselyyn oli kaksi viikkoa, ja kahdessa viikossa vastauksia tuli seitsemän kappaletta. Lähetin Sirpa Kemppaisen kautta vielä muistutusviestin kyselyyn vastaamisesta päiväkotien johtajille, mutta vastauksia ei siitä huolimatta tullut yhtään lisää.

4.4 Aineiston analysointi

Kävin vastaukset läpi Officen Forms -ohjelmassa. Ohjelma teki vastauksista myös automaattisesti kuvaajia: sekä pylväs- että ympyrädiagrammeja. Päätin käyttää ohjelman valmiita kuvaajia. Käytin kuvaajia ottamalla niistä kuvakaappauksen ja rajaamalla tiedoston Paint 3D -ohjelmalla. Näin muodostui kuvatiedostoja, jotka oli helppo liittää opinnäytetyöpohjaan. Avasin jokaisen kysymyksen vastaukset myös sanallisesti, käyttäen vastausten lukumäärää.

4.5 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyössäni olen käyttänyt luotettavaa lähdemateriaalia, kuten tieteellistä kirjallisuutta ja tutkimuksia. Olen merkinnyt lähteet asianmukaisella tavalla alkuperäistä tekijää kunnioittaen. Olen vältellyt toissijaisten lähteitten käyttöä. Olen tutustunut aiheeseen liittyvään materiaaliin monipuolisesti, saavuttaakseni laajan tietämyksen aiheesta. Olen saanut tutkimusluvan opinnäytetyötäni varten.

Kyselylomakkeesta olen laatinut selkeän ja neutraalin. Lomakkeessa ei ole epäoleellisia kysymyksiä esimerkiksi taustatietoja koskien, jotta vastaajan anonymiteetti säilyy. Kyselylomake on yleisluontoinen, jotta se olisi sovelluskelpoinen ympäri Suomen. Kyselylomaketta olen testannut neljällä henkilöllä ja sen on käynyt läpi myös opinnäytetyöni ohjaaja. Olen tehnyt kyselylomakkeeseen muutoksia saamani palautteen mukaisesti. Aineiston käsittelyssä otan huomioon kyselyssä annetut vastaukset, mitään poistamatta tai lisäämättä, ja raportoin tulokset sellaisenaan. Opinnäytetyöni eettisyyden vahvistamiseksi olen tutustunut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) Hyvän tieteellisen käytännön (HTK) ohjeisiin (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012).

Kyselyyn vastasi seitsemän henkilöä kahdeksastatoista, eli vastausprosentti oli vain 39 %. Kyselyyn jätti vastaamatta siis yksitoista henkilöä, eli 61 %. Mitä suurempi vastanneiden määrä on, sitä luotettavammat ovat tulokset, kun taas mitä vähemmän on vastaajia, sitä sattumanvaraisempia ovat tulokset (Vilkkä 2007, 57.) Riittävästä vastausprosentista löytyy useita eri määritelmiä. Vilppaan (N.d., 8) mukaan vastausprosenttia voidaan pitää hyvänä, jos se on yli 60 % ja heikkona, jos se on alle 20 %. Vehkalahden (2019, 44) mukaan kyselytutkimuksen vastausprosentti on nykyään tyypillisesti alle 50 %. Ritalan (2013, 61) mukaan taas tulee pyrkiä vastausprosenttiin, joka on 30–40 %. Näin ollen 39 % vastausprosenttia voidaan pitää riittävänä.

Olin yllättynyt, että vastausprosentti jäi näin alhaiseksi, varsinkin kun kysely lähetettiin auktoriteettiasemassa olevan kaupungin työntekijän kautta. Yllättävää oli myös se, ettei muistutusviesti tuonut yhtään uutta vastausta kyselyyn. Syitä vastaamatta jättämiseen on mahdotonta tietää, mutta arvelisin, että suurin syy on

ajan puute. Muistutusviestissä kyllä mainittiin, että vastaaminen kestää keskimäärin vain kolme minuuttia, mutta on mahdollista, etteivät vastaamatta jättäneet päiväkodin johtajat ole edes avanneet sähköpostiviestiä. Vastaamatta jättämiseen on voinut vaikuttaa myös se, että kyselyn aihe ei ole kiinnostanut vastaamatta jättäneitä päiväkodin johtajia. Mikäli kyselyyn ovat vastanneet vain aiheesta kiinnostuneet päiväkodin johtajat, aiheuttaa se tuloksiin vinoumaa. Tätä on tietenkin mahdotonta tietää.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Kyselylomake lähetettiin kaikille Kajaanin kaupungin kahdeksantoista kunnallisen päiväkodin johtajalle. Vastauksia kyselyyn tuli seitsemän kappaletta. Vastausprosentti on näin 39 %. Tutkimustulokset on jaoteltu oppimisympäristöjen perusteella kolmeen kategoriaan: tarvikkeet, käytännöt sekä paikat ja tilat.

5.1 Ekologisesti kestävät tarvikkeet

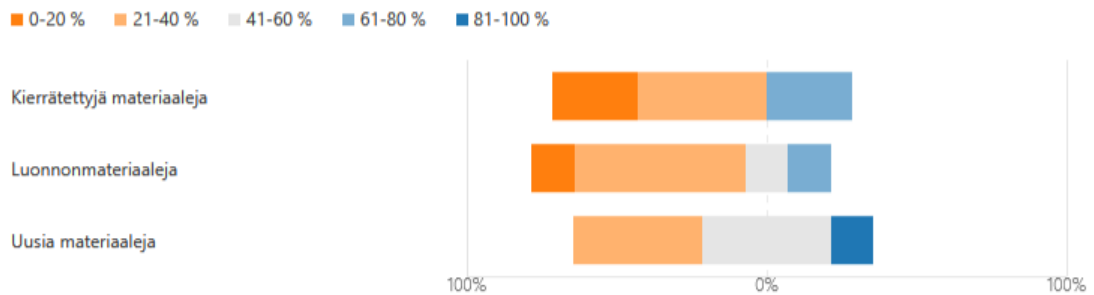
Askartelusta kartoitettiin, kuinka paljon siinä käytetään kierrätettyjä materiaaleja, luonnonmateriaaleja ja uusia materiaaleja. Vastaukset on havainnollistettu alla olevassa pylväsdiagrammissa (kuvio 1.). Kahden vastaajan päiväkodeissa käytetään 0–20 % kierrätettyjä materiaaleja. Kolmen vastaajan päiväkodeissa käytetään 21–40 % kierrätettyjä materiaaleja. Kahden vastaajan päiväkodeissa käytetään 61–80 % kierrätettyjä materiaaleja.

Yhden vastaajan päiväkodissa käytetään 0–20 % luonnonmateriaaleja. Neljän vastaajan päiväkodeissa käytetään 21–40 % luonnonmateriaaleja. Yhden vastaajan päiväkodissa käytetään 41–60 % luonnonmateriaaleja. Yhden vastaajan päiväkodissa käytetään 61–80 % luonnonmateriaaleja.

Kolmen vastaajan päiväkodeissa käytetään 21–40 % uusia materiaaleja. Kolmen vastaajan päiväkodeissa käytetään 41–60 % uusia materiaaleja. Yhden vastaajan päiväkodissa käytetään 81–100 % uusia materiaaleja.

2. Kuinka paljon askartelussa käytetään

[Lisätietoja](#)

KUVIO 1. Askartelussa käytettävät materiaalit päiväkodeissa

Kestokäsipyyhkeistä kysyttiin, että käytetäänkö päiväkotiryhmissä kestokäsipyyhkeitä. Vastaukset on havainnollistettu alla olevassa ympyrädiagrammissa (kuvio 2.). Yhden vastaajan päiväkodissa käytetään kestokäsipyyhkeitä. Kuuden vastaajan päiväkodeissa ei käytetä kestokäsipyyhkeitä. Yhdessäkään päiväkodissa ei ole kiinnostusta ottaa käyttöön kestokäsipyyhkeitä.

4. Käytetäänkö päiväkotiryhmissä kestokäsipyyhkeitä (kuten kankaisia pyyheliinoja)?

[Lisätietoja](#)

● Kyllä	1
● Olisi kiinnostusta ottaa käyttö...	0
● Ei	6

KUVIO 2. Kestokäsipyyhkeiden käyttö päiväkodeissa

Kestovaipoista kysyttiin, että käytetäänkö päiväkotiryhmissä kestovaippoja. Vastaukset on havainnollistettu alla olevassa ympyrädiagrammissa (kuvio 3.). Yhdessäkään päiväkodissa ei automaattisesti käytetä kestovaippoja. Kolmen vastaajan päiväkodeissa käytetään kestovaippoja, mikäli ne tulevat vanhemmilta. Neljän vastaajan päiväkodeissa ei käytetä kestovaippoja. Yhdessäkään päiväkodissa ei ole kiinnostusta ottaa käyttöön kestovaippoja.

5. Käytetäänkö päiväkotiryhmissä kestovaippoja?

[Lisätietoja](#)

● Kyllä	0
● Kyllä, mikäli ne tulevat vanhe...	3
● Olisi kiinnostusta ottaa käyttö...	0
● Ei	4

KUVIO 3. Kestovaippon käyttö päiväkodeissa

Viherkasveista kysyttiin, että onko päiväkotiryhmien tiloissa viherkasveja. Vastaukset on havainnollistettu alla olevassa ympyrädiagrammissa (kuvio 4.). Yhdessäkään päiväkodissa ei ole joka päiväkotiryhmässä viherkasveja. Yhden vastaajan päiväkodissa on viherkasveja osassa ryhmistä. Kuuden vastaajan päiväkodeissa ei ole ollenkaan viherkasveja päiväkotiryhmissä.

11. Onko päiväkotiryhmien tiloissa viherkasveja?

[Lisätietoja](#)

● Kyllä, kaikissa ryhmissä	0
● Kyllä, osassa ryhmistä	1
● Ei missään ryhmässä	6

KUVIO 4. Viherkasvit päiväkotiryhmissä

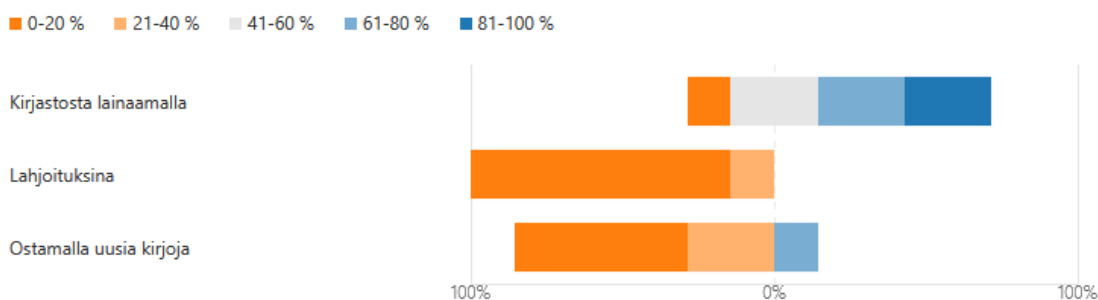
Kirjoista kysyttiin, että kuinka suuri osa päiväkodin kirjoista hankitaan kirjastosta lainaamalla, lahjoituksina ja ostamalla uusia kirjoja. Vastaukset on havainnollistettu alla olevassa pylväsdiagrammissa (kuvio 5.). Yhden vastaajan päiväkodissa 0–20 % kirjoista lainataan kirjastosta. Kahden vastaajan päiväkodeissa 41–60 % kirjoista lainataan kirjastosta. Kahden vastaajan päiväkodeissa 61–80 % kirjoista lainataan kirjastosta. Kahden vastaajan päiväkodeissa 81–100 % kirjoista lainataan kirjastosta.

Kuuden vastaajan päiväkodeissa 0–20 % kirjoista saadaan lahjoituksina. Yhden vastaajan päiväkodissa 21–40 % kirjoista saadaan lahjoituksina.

Neljän vastaajan päiväkodeissa 0–20 % kirjoista ostetaan uutena. Kahden vastaajan päiväkodeissa 21–40 % kirjoista ostetaan uutena. Yhden vastaajan päiväkodeissa 61–80 % kirjoista ostetaan uutena.

7. Kuinka suuri osa päiväkodin kirjoista hankitaan

[Lisätietoja](#)

KUVIO 5. Kirjojen hankinta päiväkodeissa

5.2 Ekologisesti kestävät käytännöt

Lelujen ja vaatteiden kierrätyksestä kysyttiin, että järjestetäänkö päiväkodissa lelujen ja/tai vaatteiden kierrätyspäiviä. Vastaukset on havainnollistettu alla olevassa ympyrädiagrammissa (kuvio 6.). Kaikissa seitsemässä päiväkodissa järjestetään lelujen ja/tai vaatteiden kierrätyspäiviä. Usein niitä ei järjestetä missään päiväkodissa. Kolmen vastaajan päiväkodeissa niitä järjestetään silloin tällöin. Neljän vastaajan päiväkodeissa niitä järjestetään harvoin.

9. Järjestetäänkö päiväkodissa lelujen ja/tai vaatteiden kierrätyspäiviä?

[Lisätietoja](#)

● Usein	0
● Silloin tällöin	3
● Harvoin	4
● Olisi kiinnostusta järjestää	0
● Ei järjestetä	0

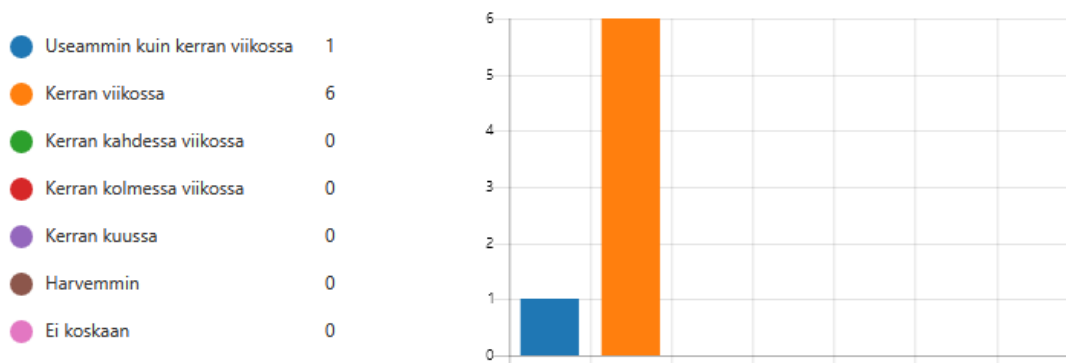
KUVIO 6. Lelujen ja/tai vaatteiden kierrätyspäivien järjestäminen

Kasvisruuasta kysyttiin, että kuinka usein päiväkodissa on kasvisruokapäivä. Vastaukset on havainnollistettu alla olevassa pylväsdiagrammissa (kuvio 7.). Kaikissa seitsemässä päiväkodissa on kasvisruokapäiviä. Yhden vastaajan päiväkodissa kasvisruokapäivä on useammin kuin kerran viikossa. Kuuden vastaajan päiväkodeissa kasvisruokapäivä on kerran viikossa.

1. Kuinka usein päiväkodissa on kasvisruokapäivä (tarjolla vain kasvisruokaa)?

[Lisätietoja](#)

KUVIO 7. Kasvisruokapäivän toteutuminen päiväkodeissa

Jätteiden lajittelusta kysyttiin, että miten päiväkotiryhmissä lajitellaan biojäte, kartonki, paperi, lasi, metalli ja muovi. Vastaukset on havainnollistettu alla olevassa pylväsdiagrammissa (kuvio 8.). Biojäte lajitellaan kaikkien seitsemän päiväkodin kaikissa päiväkotiryhmissä. Viiden vastaajan päiväkodeissa biojäte lajitellaan lasten kanssa. Kahden vastaajan päiväkodeissa aikuiset lajittelevat biojätteen.

Kuuden vastaajan päiväkotiryhmissä lajitellaan kartonki. Neljän vastaajan päiväkodeissa kartonki lajitellaan lasten kanssa. Kahden vastaajan päiväkodeissa aikuiset lajittelevat kartongin. Yhden vastaajan päiväkodissa kartonkia ei lajitella ollenkaan päiväkotiryhmissä.

Kuuden vastaajan päiväkotiryhmissä lajitellaan paperi. Viiden vastaajan päiväkodeissa paperi lajitellaan lasten kanssa. Yhden vastaajan päiväkodissa aikuiset lajittelevat paperin. Yhden vastaajan päiväkodissa paperia ei lajitella ollenkaan päiväkotiryhmissä.

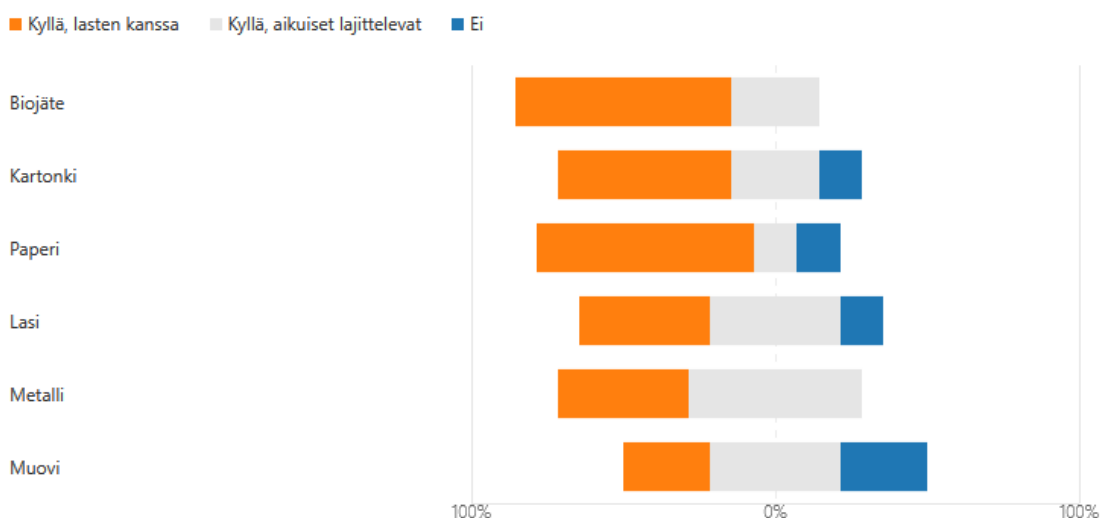
Kuuden vastaajan päiväkotiryhmissä lajitellaan lasi. Kolmen vastaajan päiväkodeissa lasi lajitellaan lasten kanssa. Kolmen vastaajan päiväkodeissa aikuiset lajittelevat lasin. Yhden vastaajan päiväkodissa lasia ei lajitella ollenkaan päiväkotiryhmissä.

Metalli lajitellaan kaikkien seitsemän päiväkodin kaikissa päiväkotiryhmissä. Kolmen vastaajan päiväkodeissa metalli lajitellaan lasten kanssa. Neljän vastaajan päiväkodeissa aikuiset lajittelevat metallin.

Viiden vastaajan päiväkotiryhmissä lajitellaan muovi. Kahden vastaajan päiväkodeissa muovi lajitellaan lasten kanssa. Kolmen vastaajan päiväkodeissa aikuiset lajittelevat muovin. Kahden vastaajan päiväkodeissa muovia ei lajitella ollenkaan päiväkotiryhmissä.

3. Lajitellaanko päiväkotiryhmissä

[Lisätietoja](#)

KUVIO 8. Jätteiden lajittelu päiväkotiryhmissä

Tavaroiden korjaamisesta kysyttiin, että korjataan päiväkotiryhmässä tavaroita. Vastaukset on havainnollistettu alla olevassa ympyrädiagrammissa (kuvio 9.). Kaikkien seitsemän päiväkodin päiväkotiryhmissä korjataan tavaroita. Aina niitä ei korjata missään päiväkodissa. Kolmen vastaajan päiväkodeissa niitä korjataan usein. Kolmen vastaajan päiväkodeissa niitä korjataan silloin tällöin. Yhden vastaajan päiväkodissa niitä korjataan harvoin.

8. Korjataanko päiväkotiryhmissä tavaroita (esim. leluja)?

Lisätietoja

● Aina	0
● Usein	3
● Silloin tällöin	3
● Harvoin	1
● Ei koskaan	0

KUVIO 9. Tavaroiden korjaus päiväkotiryhmissä

Luontoaiheisista lauluista ja leikeistä kysyttiin, että lauletaanko ja/tai leikitäänkö päiväkotiryhmissä luontoaiheisia lauluja ja/tai leikkejä. Vastaukset on havainnollistettu alla olevassa ympyrädiagrammissa (kuvio 10.). Kaikkien seitsemän päiväkodin päiväkotiryhmissä lauletaan ja/tai leikitään luontoaiheisia lauluja ja/tai leikkejä. Kolmen vastaajan päiväkodeissa niitä lauletaan ja/tai leikitään usein. Neljän vastaajan päiväkodeissa niitä lauletaan ja/tai leikitään silloin tällöin.

13. Lauletaanko ja/tai leikitäänkö päiväkotiryhmissä luontoaiheisia lauluja ja/tai leikkejä?

Lisätietoja

● Usein	3
● Silloin tällöin	4
● Harvoin	0
● Ei koskaan	0

KUVIO 10. Luontoaiheiset laulut ja leikit päiväkotiryhmissä

5.3 Ekologisesti kestävät paikat ja tilat

Kasvimaasta kysyttiin, että onko päiväkodissa oma kasvimaata. Vastaukset on havainnollistettu alla olevassa ympyrädiagrammissa (kuvio 11.). Yhden vastaajan päiväkodissa on oma kasvimaata. Kuuden vastaajan päiväkodeissa ei ole omaa kasvimaata. Yhdessäkään päiväkodissa ei ole kiinnostusta laittaa omaa kasvimaata.

10. Onko päiväkodissa oma kasvima?

[Lisätietoja](#)

● Kyllä	1
● Olisi kiinnostusta laittaa	0
● Ei	6

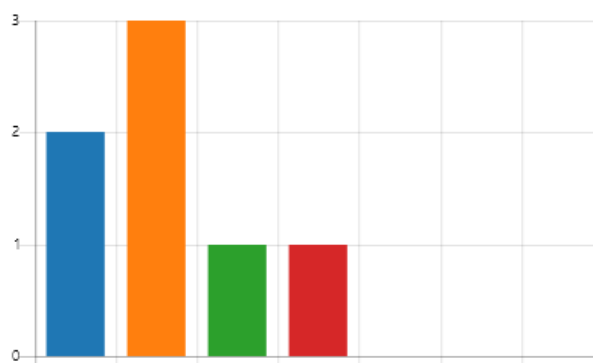
KUVIO 11. Päiväkodin oma kasvima

Luontoretkestä kysyttiin, että kuinka usein päiväkotiryhmät tekevät luontoretkiä. Vastaukset on havainnollistettu alla olevassa pylväsdiagrammissa (kuvio 12.). Kaikkien seitsemän päiväkodin päiväkotiryhmät tekevät luontoretkiä. Kahden vastaajan päiväkotiryhmät tekevät luontoretkiä useammin kuin kerran viikossa. Kolmen vastaajan päiväkotiryhmät tekevät luontoretkiä kerran viikossa. Yhden vastaajan päiväkotiryhmät tekevät luontoretkiä kerran kahdessa viikossa. Yhden vastaajan päiväkotiryhmät tekevät luontoretkiä kerran kolmessa viikossa.

12. Kuinka usein päiväkotiryhmät tekevät luontoretkiä?

[Lisätietoja](#)

● Useammin kuin kerran viikossa	2
● Kerran viikossa	3
● Kerran kahdessa viikossa	1
● Kerran kolmessa viikossa	1
● Kerran kuussa	0
● Harvemmin	0
● Ei koskaan	0

KUVIO 12. Päiväkotiryhmien tekemät luontoretket

Lepotiloista kysyttiin, että onko lepotiloissa kokoontaitettavat kaappisängyt. Vastaukset on havainnollistettu alla olevassa ympyrädiagrammissa (kuvio 13.). Kaikissa seitsemässä päiväkodissa on kokoontaitettavia kaappisänkyjä. Kuuden vastaajan päiväkodeissa niitä on kaikissa päiväkotiryhmissä. Yhden vastaajan päiväkodissa niitä on osassa ryhmistä.

6. Onko lepotiloissa kokoontaitettavat kaappisängyt?

[Lisätietoja](#)

● Kyllä, kaikissa ryhmissä	6
● Kyllä, osassa ryhmistä	1
● Ei missään ryhmässä	0

KUVIO 13. Lepotilojen kokoontaitettavat kaappisängyt

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Ensimmäinen tutkimuskysymys oli ”Millaisia ovat päiväkodin ekologisesti kestävät oppimisympäristöt?”. Tähän kysymykseen olen vastannut kattavammin luvussa 3.2. Teorian pohjalta nousi esille neljätoista ekologisesti kestävää toimintoa, jotka olen jaotellut neljään oppimisympäristöön. Nämä ovat:

Tarvikkeet:

Askartelussa käytettävät kierrätysmateriaalit

Askartelussa käytettävät luonnonmateriaalit

Kestokäsipyyhkeet

Kestovaipat

Viherkasvit

Kirjaston kirjojen lainaaminen

Käytännöt:

Lelujen ja/tai vaatteiden kierrätyspäivä

Kasvisruokapäivä

Jätteiden lajittelu

Tavaroiden korjaaminen

Luontoaiheiset laulut ja/tai leikit

Paikat:

Oma kasvimaa

Luontoretket

Tilat:

Lepotilojen kokoontaitettavat kaappisängyt

Sandroosin ja Sveinsdóttirin (2019) Uppsalan yliopiston projektissa haastateltiin suomalaisia ja islantilaisia päiväkodin edustajia siitä, miten päiväkodit huomioivat kestävästä kehitystä toiminnassaan. Haastatteluissa esille nousivat esimerkiksi ruuan kasvattaminen itse päiväkodin omassa puutarhassa, säännöllinen luontoretkien järjestäminen, kierrättäminen, lihan kulutuksen vähentäminen, lelujen

kierrättäminen ja kankaisten käsipyyhkeiden käyttö. (Sandroos & Sveinsdóttir 2019.) Myös Holm (2016) haastatteli opinnäytetyössään kymmentä päiväkodin työntekijää siitä, miten ekologisuus näkyy päiväkodin jokapäiväisissä toiminnoissa. Tuloksissa korostui esimerkiksi roskien kierrättäminen, askartelussa käytettävät kierrätys- ja luonnonmateriaalit, päiväkodin oma kasvimaata ja tavaroiden korjaaminen (Holm 2016, 16–17).

Toinen tutkimuskysymys oli: ”Miten ekologinen kestävyys toteutuu päiväkodin opimisympäristöissä?”. Kajaanin kunnallisissa päiväkodeissa keskiarvon mukaan kolmestatoista ekologisesti kestävästä toiminnosta neljä toteutuu hyvin, viidessä olisi vielä kehitettävää ja neljä toteutuu todella huonosti. Nämä neljä hyvin toteutuvaa toimintaa ovat kirjojen lainaaminen kirjastosta, jätteiden lajittelu, luontoretkillä käyminen ja lepotiloissa olevat kaappisängyt. Viisi toimintaa, joissa olisi vielä kehitettävää, ovat kierrätyspäivien järjestäminen, tavaroiden korjaus, luontoaiheisten laulujen ja leikkien laulaminen ja leikkiminen, askartelussa käytettävät materiaalit ja kasvisruoan tarjoaminen. Loput neljä todella huonosti toteutuvaa toimintaa ovat kestävästi käytettyjen esineiden käyttö, kestävästi käytettyjen esineiden käyttö, päiväkotiryhmissä olevat viherkasvit ja päiväkodin oma kasvimaata.

Vertaillen päiväkodin johtajien vastauksia keskenään, ei yksikään päiväkotin johtaja nouse esille merkittävästi ekologisempaan kuin toiset. Yhdessä päiväkodissa hyvin toteutuu seitsemän ekologisesti kestävästä toiminnosta, kolmessa päiväkodissa kuusi toimintaa ja kolmessa päiväkodissa viisi toimintaa. Vaihtelua on siis päiväkotien välillä siinä, mitkä ekologisesti kestävästä toiminnosta toteutuvat hyvin missäkin päiväkodissa. Vain noin puolet kolmestatoista ekologisesti kestävästä toiminnosta toteutuu hyvin kaikissa seitsemässä päiväkodissa. Salosen (2010, 141) mukaan kestävä kehitys ilmeneekin moniulotteisena: ihmisen toiminta voi olla yhdessä asiassa kestävä ja toisessa asiassa taas kestäväntöntä.

Kirjaston käyttö toteutuu päiväkodeissa todella hyvin. Jopa kuuden vastaajan päiväkodeissa yli puolet päiväkodin kirjoista saadaan kirjastosta lainaamalla. Kahden vastaajan päiväkodeissa kirjaston kirjojen osuus on jopa 81–100 %. Myös Lintulan (2018, 3) ja Vähäsälön (2018, 2) opinnäytetöiden haastattelujen mukaan päiväkodeista käydään kirjastossa säännöllisesti. Kirjastojen runsaaseen käyttöön voi olla syynä esimerkiksi se, että päiväkodissa ei ole tilaa säilyttää omia

kirjoja. Kirjaston kirjat tuovat myös suuren vaihtelun käytettävissä oleviin kirjoihin. Lisäksi kirjaston palvelut ovat ilmaisia, jolloin päiväkodilla säästyy rahaa, kun sitä ei tarvitse käyttää kirjojen ostoon (Vähäsalo 2018, 45). Kirjaston käyttöön vaikuttaa tietysti myös se, kuinka lähellä kirjasto on päiväkotia ja kuinka helppoa sinne on kulkea (Lintula 2018, 27; Vähäsalo 2018, 41). Lahjoituksina päiväkodit saavat kirjoja todella vähän. Uusia kirjoja ostetaan myös vain vähän, sillä jopa kuuden vastaajan päiväkodeissa uusia kirjoja on alle puolet päiväkodissa käytettävistä kirjoista.

Jätteitä lajitellaan päiväkotiryhmissä todella ahkerasti. Tämä on yllättävää, sillä itse olen ollut harjoittelussa sellaisessa päiväkotiryhmässä, jossa ei lajiteltu muuta kuin ruuantähteet biojätteeseen – kaikki muut roskat menivät sekajätteesseen. Myös Ahon (2014, 2) ja Haapasalon (2019, 25) opinnäytetöiden mukaan jätteiden lajittelu päiväkodeissa oli heikkoa. Kuitenkin Holmin (2016, 22) opinnäytetyössään haastattelemat päiväkodin työntekijät pitivät jätteiden lajittelua ja sen opettamista lapsille tärkeänä. Kajaanin kunnallisissa päiväkodeissa jätteiden lajittelussa on siis todella kunnostauduttu. Biojäte ja metalli lajitellaan jopa kaikissa päiväkotiryhmissä. Kartonki, paperi ja lasi lajitellaan paitsi yhden päiväkodin ryhmissä ja muovikin viiden päiväkodin ryhmissä. Lapsien osallistuminen jätteiden lajitteluun toteutuu myös melko hyvin. Yli puolissa päiväkotiryhmissä biojäte, kartonki ja paperi lajitellaan lasten kanssa. Tämä on helppoa toteuttaa lasten kanssa siten, että ruokailussa lapset tyhjentävät itse ruuantähteensä ja käsienpesussa käsienkuivauspaperinsa biojätteeseen sekä askartelussa syntyvät jätteet kartonki- ja paperiroskikseen. Jätteiden lajittelun kannustimena voi toimia taloudellinen säästö, sillä sekajätteen tyhjennys on kaikkein kalleinta, eli mitä vähemmän sekajätettä syntyy, sitä enemmän päiväkoti säästää rahaa (Haapasalo 2019, 32; Keinänen 2019).

Kaikki päiväkodit tekevät luontoretkiä vähintään joka kuukausi. Yli puolen vastaajien päiväkodeissa luontoretkiä tehdään jopa vähintään kerran viikossa, mikä on todella hienoa panostusta luontokasvatukseen. Myös Antikaisen ja Savolaisen (2018, 27) opinnäytetyön kyselyn mukaan päiväkodeissa hyödynnettiin lähiluontoa keskimäärin vähintään kerran viikossa. Luontoretkien yleisyyteen voi vaikuttaa se, että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa luonnossa ja luonnosta oppimista on painotettu todella paljon. Lisäksi luontoretkien määrään vaikuttaa

oleellisesti se, kuinka läheltä päiväkotia löytyy luontoa (Ahonen 2019, 35; Suomen ympäristökeskus 2017, 2, 4). Jos esimerkiksi metsä on ihan päiväkodin nurkilla, on luontoretelle helppoa lähteä useamman kerran viikossa. Jos taas luonto on pitkän kävely- tai jopa bussimatkan päässä, ei luontoon lähdetä niin usein sen hankaluuden vuoksi. Kun itse olin päiväkotiharjoittelussa, ei ryhmäni käynyt koko kymmenen viikon aikana lainkaan luonnossa. Luontoretkien toteutumisessa on siis varmasti paljon päiväkotikohtaisia sekä alueellisia eroja, ja yleisesti ottaen pienillä paikkakunnilla luonto on lähempänä kuin isoissa kaupungeissa.

Yllättävää on, että jokaisessa päiväkodissa on lepotiloissa kokoontaitettavat kaappisängyt. Kuuden vastaajan päiväkodeissa niitä on jopa joka ryhmän tiloissa. Puoskarin (2013, 25) haastatteleman kalustevalmistaja Kuopion Woodi Oy:n toimitusjohtaja Suvalan (2012) mukaan suurin osa päiväkotien lepotiloista kalustetaan nykyään kaappisängyillä. Tämä on hyvin ekotehokasta tilankäyttöä, kun samaa tilaa voidaan käyttää useaan eri tarkoitukseen. Lisäksi päiväkodit saavat myös taloudellista säästöä esimerkiksi tilojen lämmityskustannuksista. Tilojen yhteiskäytöstä olisi voinut kysyä myös sitä, että ovatko päiväkodin tilat muussakin kuin päiväkodin omassa käytössä. Itse olen esimerkiksi ollut kansalaisopiston kurssilla, joka järjestettiin iltaisin erään päiväkodin tiloissa. Tilojen yhteiskäyttö on ekologisesti ja taloudellisesti kannattavaa, joten olisi hyvä, jos se yleistyisi.

Jokaisessa päiväkodissa järjestetään lelujen ja/tai vaatteiden kierrätyspäiviä. Vaikka neljän vastaajan päiväkodeissa niitä järjestetäänkin vain harvoin, on se silti parempi, kuin että ei järjestettäisi ollenkaan. Kierrätyspäivien järjestämisessä on kuitenkin vielä parannettavaa, sillä niitä voisi olla useamminkin. Kierrätyspäivien järjestämiseen vaikuttaa hyvin paljon se, kuinka innoissaan lasten vanhemmat niistä ovat, sillä kierrätettävien vaatteiden ja lelujen valikointi sekä kuljetus päiväkotiin ovat lopulta kuitenkin vanhempien vastuulla. Jos vanhemmat ovat kierrätyspäivän toteuttamisessa hyvin mukana, on sen järjestäminen paljon helpompaa ja antoisampaa. Pajunen ja Putila (2013, 44) järjestivät osana opinnäytetyötään lelujen kierrätyspäivän päiväkodissa, mistä vanhemmat antoivat pelkästään positiivista palautetta.

Kaikissa päiväkotiryhmissä korjataan tavaroita. Myös kaikki kymmenen Holmin (2016, 17) opinnäytetyössään haastattelemaa päiväkodin työntekijää kertoivat ryhmässään korjattavan vanhoja tavaroita. Tämä voi johtua siitä, että tavaroiden korjaamista on painotettu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Lisäksi tavaroiden korjaaminen on taloudellisesti kannattavaa, sillä silloin ei tarvitse ostaa uusia tavaroita. Taloudellinen säästö on toimiva kannustin päiväkodeille. Aina tavaroita ei kuitenkaan korjata missään päiväkotiryhmässä. Tämä voi johtua siitä, että korjaustaitoa ei ole riittävästi. Joskus tavara voi tietysti olla jo niin rikki, ettei sitä enää edes pysty korjaamaan. Aikaakaan tavaroiden korjaamiseen ei aina löydy. Kuitenkin kolmessa päiväkodissa tavaroita korjataan usein.

Luontoaiheisia lauluja ja/tai leikkejä lauletaan ja/tai leikitään kaikissa päiväkotiryhmissä. Kolmessa päiväkodissa niitä lauletaan ja/tai leikitään jopa usein. Tämä ei sinänsä ole lainkaan yllättävää, sillä luontoaiheiset laulut ja leikit ovat vahvasti osa suomalaista kulttuuriperintöä ja todella moni lastenlaulu kertoo esimerkiksi eläimistä. Esimerkiksi Yle Areenasta löytyvistä sadasta lastenlaulusta ainakin 55 liittyy luontoon ja eläimiin nimen perusteella (Yle 2017). Myös Säiläkivi (2018, 8) toteaa opinnäytetyössään, että luontoaiheiset laulut vahvistavat lasten positiivisen luontosuhteen kehittymistä.

Askartelussa käytetään enimmäkseen uusia materiaaleja. Kuitenkin kahden vastaajan päiväkodeissa kierrätysmateriaaleja käytetään 61–80 % ja yhden vastaajan päiväkodissa luonnonmateriaaleja 61–80 %. Erot päiväkotien välillä ovat siis suuria. Holmin (2016, 17) opinnäytetyössään haastattelemissa kymmenestä päiväkodin työntekijästä kaikki kertoivat ryhmässään käytettävän paljon kierrätysmateriaaleja askartelussa. Monessa vastauksessa nousi esille myös luonnonmateriaalien käyttö (Holm 2016, 17). Kierrätettyjen ja luonnonmateriaalien käyttäminen vaatii enemmän vaivaa, sillä materiaalit pitää esimerkiksi kerätä ja puhdistaa. Lisäksi niiden käyttäminen voi edellyttää enemmän kekseliäisyyttä, sillä materiaalit ovat rajoitetumpia. Ekologisuuden lisäksi kierrätetyt ja luonnonmateriaalit tuovat kuitenkin päiväkodille myös taloudellista säästöä.

Kasvisruuan tarjoaminen päiväkodeissa ei ole suuremmilta osin lisääntynyt. Kuudessa päiväkodissa kasvisruokapäivä on perinteisesti kerran viikossa. Vain yh-

dessä päiväkodissa kasvisruokaa on tarjolla kaikille useammin kuin kerran viikossa. Vuonna 2018 julkaistujen varhaiskasvatuksen ruokailusuositusten mukaan varhaiskasvatuksessa tulisi olla kasvisruokapäivä vähintään kerran viikossa (Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2018, 42). Koska lapset syövät päiväkodissa kolme ateriaa päivässä, on päiväkodin rooli ruokakasvatuksessa tärkeä (Hopia 2016, 41; Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2018, 14). Lasten kasvisruokaan totuttamiselle onkin hyvät mahdollisuudet päiväkodin ruokailussa (Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2018, 42). Vuonna 2019 tehdyssä hallitusohjelmassa yhtenä tavoitteena mainitaan kasvispainotteisen ruoan osuuden lisääminen julkisissa ruokapalveluissa (Valtioneuvosto 2019, 43). Vaikka tieto kasvisruuan terveellisyydestä sekä ekologisuudesta on kasvanut, ei se ainakaan vielä realisoitu päiväkotien ruokakulttuurissa. Kiinnostavaa olisikin tietää, kuinka monella kajaanilaisella päiväkotikäisellä lapsella on kasvisruokavalio, tai jopa vegaaninen ruokavalio. Vuonna 2014 arviolta 3 % päiväkotien ja koulujen lapsista ja henkilökunnasta noudatti kasvisruokavaliota. Paikkakuntakohtaiset erot olivat kuitenkin suuria, sillä esimerkiksi Oulussa ja Ylöjärvellä vastaava luku oli 10 %. (Ketonen 2014.) Vuonna 2018 Helsingin kaupungin päiväkodeissa vegaaniruokavaliota noudatti 0,2 % lapsista ja Tampereen kaupungin päiväkodeissa 0,3 % lapsista (Erkkola, Korkalo, Freese, Kuusipalo & Virtanen 2018, 1363).

Kestokäsiptyhkeitä on päiväkodeissa käytössä hyvin vähän. Vain yhden vastaajan päiväkodissa käytetään niitä, ja muista kuudesta vastaajasta yhdenkään päiväkodissa ei ole kiinnostusta ottaa niitä käyttöön. Tähän on luultavasti syynä resurssit, sillä jonkun tulisi hoitaa kestokäsiptyhkeitten huolto, eli pesu ja kuivumaan laitto, ja se tarkoittaisi työtehtävien lisääntymistä. Oletettavasti huollosta vastaisi joko opettajat ja hoitajat tai siivoojat. Kokkolassa vuonna 2014 kaupunginvaltuutettu Cygnel (2014) teki valtuustoaloitteen lakanakäsiptyhkeiden käyttöönotosta kaupungin päiväkodeissa. Aloite ei mennyt läpi ja varhaiskasvatuksen perusteina kielteiselle vastaanotolle olivat juuri muun muassa sopivien tilojen ja riittävien henkilöresurssien puute (Cygnel 2014). Olisi mielenkiintoista tietää, miten tässä yhdessä päiväkodissa, jossa kestokäsiptyhkeitä käytetään, on toteutettu niiden huolto. Itselleni tulee mieleen idea, jossa kenenkään päiväkodin henkilökunnan työtehtävät eivät lisääntyisi, vaan kestokäsiptyhkeitten huollosta vastaisivatkin vanhemmat. Vanhemmat toisivat esimerkiksi joka maanantai lapsel-

leen puhtaan pyyhkeen päiväkotiin, ja veisivät perjantaina likaisen pyyhkeen pesuun kotiin. Pääkaupunkiseudulla vuosina 2008–2011 toimineen 4V-hankkeen (2011, 2, 44) aikana ainakin kuudessa päiväkodissa kokeiltiin joko kaikissa ryhmissä tai osassa ryhmistä lakanakäsipyyhkeitä. Niin päiväkodin henkilökunnan kuin lasten ja vanhempienkin palaute oli pelkästään positiivista, ja lakanakäsipyyhkeiden käyttöön haluttiin siirtyä kaikissa päiväkodeissa. Jos kaikissa Helsingin päiväkodeissa (23 000 lasta) siirryttäisiin käyttämään lakanakäsipyyhkeitä paperisten sijaan, säästyisi rahaa vuodessa 105 800 euroa. (4V-hanke 2011, 38, 44.)

Kestovaippoja ei automaattisesti käytetä yhdessäkään päiväkodissa. Tähän on varmasti syynä sama kuin kestokäsipyyhkeiden kohdalla, eli resursseja kestovaippojen huoltoon ei ole. Yllättävää oli kuitenkin se, että kolmessa päiväkodissa kestovaippoja suostutaan käyttämään, mikäli ne tulevat vanhemmilta. Tämä viittaa mielestäni siihen, että vanhemmat myös huoltavat kestovaipat, eli vievät likaiset vaipat kotiin pesuun. Näistä kolmesta päiväkodista olisi vielä mielenkiintoista selvittää, että kuinka monen lapsen vanhemmat todella haluavat lapselansa käytettävän kestovaippoja. Vaattovaaran, Kivimäenpään, Pasasen ja Heimonen-Tanskin (2011, 6) mukaan Kelan äitiyspakkauksen kestovaipoilla yhteiskunta ohjaa vanhempia tekemään kestävän kehityksen mukaisia valintoja. Kestovaippojen käyttö on kasvanut huomattavasti ja se alkaa näkyä myös päivähoitopaikoissa (Vaattovaara ym. 2011, 6). Kosonen (2015) tutki opinnäytetyössään Lahden päiväkodin hoitajien kokemuksia ja mielipiteitä kestovaipoista sähköisellä kyselyllä. Kahdeksastatoista vastaajasta neljätoista oli kohdannut työssään kestovaippoja (Kosonen 2015, 26). Suurin osa vastaajista piti kestovaippoja ympäristöstävällisinä, mutta haisevampina, epähygieenisimpinä ja hankalampina käyttää kuin kertakäyttövaippoja (Kosonen 2015, 25). Lisäksi neljätoista vastaajaa kertoi käyttävänsä työssään mieluiten kertakäyttövaippoja ja neljälle vastaajalle vaippatyypillä ei ollut merkitystä (Kosonen 2015, 27).

Viherkasveja on päiväkotiryhmissä todella vähän. Vain yhden vastaajan päiväkodissa viherkasveja on osassa ryhmistä. Tämä on yllättävää, sillä luulisi, että päiväkotiryhmissä olisi viherkasveja jo kodinomaisen sisustuksen vuoksi, sillä ne luovat viihtyvyyttä (Jantunen 2020). Viherkasvien avulla olisi myös helppoa opettaa lapsille luonnon hoivaamista. Viherkasvit vaikuttavat yleensä myönteisesti

ympäristöönsä ja viherkasviallergia on harvinaista, sillä väestökyselyssä vain 1,6 % ilmoitti saavansa allergiaoireita viherkasveista (Jantunen 2020). Viherkasvien puuttumisen syynä voi olla esimerkiksi se, ettei päiväkodin budjetilla ole varaa ostaa niitä. Toinen syy voi olla se, ettei päiväkotiryhmissä ole tilaa viherkasveille. Viherkasvit myös lisäävät pölyn kertymistä ja vaikeuttavat siivoamista (Valvira 2018, 16). Huomasin, että tästä kysymyksestä jäi kokonaan puuttumaan vastausvaihtoehto ”Kiinnostaisi laittaa viherkasveja päiväkotiryhmiin”.

Oma kasvima on vain yhdellä päiväkodilla. Loput kuusi päiväkotia eivät ole edes kiinnostuneet oman kasvimaan laittamisesta. Tämä johtuu varmastikin siitä, että kasvimaan hoitaminen tuo paljon ylimääräistä työtä ja vie aikaa. Mielenkiintoista on se, että ennen vanhaan lähes jokaisella päiväkodilla ja koululla on ollut oma kasvima. Silloin syynä on ollut enemmänkin taloudellinen hyöty. Nykyään kasvimaan puolesta taas puhutaan, mutta tällä kertaa syy on enemmänkin luontosuhteen parantamisessa (Turkki 2016, 7). Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus tarjoaa vuosittain kaupunkiviljelyn verkkokurssia päiväkodeille. Kurssi järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 2018 ja sille osallistui noin 30 päiväkotia neljästä kaupungista. Kouvolassa kurssille ja kaupunkiviljelykokeiluun osallistui 12 päiväkotia ja yksi perhepäivähoitaja. Kokeilu oli menestys ja siitä annettiin pelkästään positiivista palautetta. Kaikki osallistujat aikoivat jatkaa kaupunkiviljelyä ja sen toivottiin leviävän muihinkin päiväkoteihin. (Kierrätyskeskus N.d.a; Kierrätyskeskus N.d.b; Tillaeus 2018.)

Kajaanin kunnallisissa päiväkodeissa on siis vielä paljon kehitettävää ekologisesti kestävien oppimisympäristöjen toteuttamisessa. Helpoiten toteutettavissa olevat ekologiset toiminnot ovat mielestäni luontoaiheiset laulut ja leikit, kasvisruoan lisääminen sekä viherkasvit ryhmien tiloissa. Nämä eivät vaadi suuria ponnisteluja toteutuakseen. Enemmän vaivannäköä taas vaativat kierrätyspäivien järjestäminen, tavaroiden korjaus, askartelun kierrätys- ja luonnonmateriaalit, kestokäsipyyhkeet, kestovaipat ja oma kasvima. Kaikki nämä toiminnot vievät aikaa ja tuovat lisätehtäviä päiväkotiryhmien opettajille ja hoitajille.

Lisätutkimusta tarvittaisiin selvittämään syitä ekologisen kestävyuden heikolle toteutumiselle päiväkodeissa. Toteutustapana voisi olla esimerkiksi kvalitatiivinen tutkimus, jossa haastateltaisiin päiväkodin johtajia siitä, miksi tietyt ekologisesti

kestävät toiminnot eivät toteudu ollenkaan tai riittävän usein heidän päiväkodeissaan. Holmin (2016, 22) opinnäytetyössään haastattelemat päiväkodin työntekijät kertoivat ekologisuuden lisäämisen esteenä olevan tiedonpuute, ajanpuute tiedon etsimiseen ja päiväkodin rajalliset resurssit. Myös Salosen (2010, 152) mukaan tietämättömyys voi olla syynä toimintakyvyttömyydelle. Tietämättömyyttä esiintyy sekä itse ilmiöön että toimintatapoihin liittyen. Lisäksi globaalien haasteiden saatetaan ajatella olevan niin suuria, että aletaan epäillä omia vaikutusmahdollisuuksia, mikä voi johtaa passivoitumiseen. (Salonen 2010, 152.)

Loppujen lopuksi kyse on arvoista. Kuinka tärkeänä päiväkotien johtajat, opettajat ja hoitajat pitävät ekologista kestävyttä? Kuinka tärkeänä he pitävät ekologisen kestävyden toteutumista varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä, ja sen opettamista päiväkotikäisille lapsille? Entäpä vanhemmat, kuinka tärkeänä he pitävät sitä, että päiväkotien toiminta on ekologisesti kestävä, ja että heidän lapsensa oppivat ekologisesti kestävä elämäntapaa varhaiskasvatuksessa? Tätä olisi myös hyvä tutkia, sillä arvot ohjaavat ihmisten toimintaa sekä heidän tekemiään valintoja ja päätöksiä (Salonen 2010, 129, 151).

6.1 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessini alkoi syksyllä 2017. Ideapaperin esitin 2.10.2017. Aiheen valinta sujui helposti, sillä olin pitkään ollut kiinnostunut ekologisesta kestävydestä. Lisäksi kestävä elämäntapaan kasvattaminen nousi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa yhtenä varhaiskasvatuksen lähtökohtana. Ideapaperissani oli kolme vaihtoehtoa opinnäytetyön toteutumistavaksi, joista yksi oli kvantitatiivinen kyselytutkimus lastentarhanopettajille. Myöhemmin kohdejoukko vaihtui päiväkodinjohtajiksi, koska heillä on enemmän päätäntävaltaa päiväkodin asioissa, kuten yleisissä käytännöissä ja käytettävissä tarvikkeissa. Jo ideapaperissa nostin esille kyselytutkimuksen arveluttavan puolen, eli sen, että kyselytutkimukseen voi olla vaikea saada tarpeeksi osallistujia. Yhteistyökumppanin, eli Kajaanin kaupungin, hankin jo heti syksyllä 2017.

Ensimmäisessä aikataulusuunnitelmassa tutkimussuunnitelma olisi ollut palautettuna joulukuussa 2017 ja koko opinnäytetyö joulukuussa 2018. Tämä aikataulu ei toteutunut lainkaan. Tutkimussuunnitelmaa kyllä aloitin syksyllä 2017, mutta jatkoin kirjoittamista vasta syksyllä 2018, jolloin sain sen jo melkein valmiiksi. Esitin tutkimussuunnitelman 5.10.2018 ja siinä esityksessä arvioin, että opinnäytetyö olisi palautettuna joulukuussa 2019. Aikataulut eivät taaskaan toteutuneet ja loppujen lopuksi viimeistelin tutkimussuunnitelman vasta syksyllä 2020. Tutkimusluvan sain Kajaanin kaupungilta 17.9.2020.

Opinnäytetyön kirjoittamisen aloitin syyskuussa 2020. Aluksi kirjoitin teoriaosuu- den ja sen pohjalta rakensin kyselylomakkeen. Kyselylomakkeen lähetin eteenpäin 22.10.2020 ja vastausaikaa siihen oli kaksi viikkoa. Vastauksia tuli vain seitsemän, joten lähetin muistutusviestin ja annoin lisää vastausaikaa viikon. Opinnäytetyön ainoa virhe tapahtui siinä, että alun perin kysely oli tarkoitus lähettää kaikkiin Kajaanin kolmeenkymmeneen yhteisen päiväkotiin, eli sekä kunnallisiin että yksityisiin päiväkoteihin. Myöhemmin selvisi kuitenkin, että yhteistyötahoni oli lähettänyt kyselyn vain kunnallisiin päiväkoteihin. Kyselyn kohdejoukko muuttui siis kaikista Kajaanin päiväkodin johtajista Kajaanin kunnallisiin päiväkodin johtajiin.

Kyselylomakkeen rakentaminen onnistui mielestäni hyvin. Kysymysten aiheet nousivat esille teoriasta. Kysymykset olivat selkeitä ja yksiselitteisiä, ja niihin oli helppo vastata. Kyselyn keskimääräinen vastausaika olikin vain noin kolme minuuttia. Yllättävää ja harmittavaa oli kuitenkin se, että vastauksia tuli niin vähän. Kyselyn tulokset vastasivat kuitenkin mielestäni hyvin tutkimuskysymykseen.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöprosessi sujui mielestäni ihan kohtalaisesti, pois lukien aikataulujen muutokset. Aluksi opinnäytetyö näyttäytyi minulle ylitsepääsemättömän suurena ja epämääräisenä projektina, mutta opin pilkkomaan isoa kokonaisuutta pienempiin, helpommin lähestyttäviin osa-alueisiin, jolloin työskentely helpottui huomattavasti. Opin myös työskentelemään itsenäisesti, ja kantamaan vastuuta opinnäytetyön etenemisestä. Ohjaustapaamisia oli mielestäni sopivasti, ja koin saavani riittävästi tukea ohjaajaltani.

LÄHTEET

4V-hanke. 2011. Kestävän kehityksen hyvät käytännöt päivähoidon käyttöön. Luettu 16.12.2020.

http://kierratyskeskus.fi/files/4941/Hyvät_käytännöt_paivahoito_4V-hanke.pdf

Aho, H. 2014. Kestävää kehitystä päiväkotiin. Lapset osallisina jätteen lajitteluoppaan laatimisessa. Sosiaalialan koulutusohjelma. Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto. Lahden ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 10.12.2020.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/77642/Aho%20Heidi.pdf?sequence=1>

Ahonen, T. 2019. Päiväkotien sijainti suhteessa viheralueisiin Tampereella. Kestävä kehitys. Hämeen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 10.12.2020.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/261423/Ahonen_Teija.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Antikainen, R. & Savolainen, J. 2018. Luonto laadukkaana varhaiskasvatuksen mahdollistajana 3-5-vuotiaiden lasten motorisen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 10.12.2020.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/156971/Antikainen_Riia%20ja%20Savolainen_Jaana.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Bruntland, G. 1987. Our Common Future. Report of the World Commission on Environment and Development. United Nations: Oxford University Press. Luettu 23.8.2018.

<http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>

Cygnel, H. 2014. Valtuustoaloite: lakanakäsipyyhkeet Kokkolan päiväkoteihin. Verkkojulkaisu. Julkaistu 26.5.2014. Luettu 11.12.2020.

<https://henkilot.vihreat.fi/hanna.cygnel/valtuustoaloite-lakanakasipyyhkeet-kokkolan-paivakoteihin/>

Erkkola, M., Korkalo, L., Freese, R., Kuusipalo, H. & Virtanen, S. 2018. Lapsuusiän vegaaniruokavalion pitkäaikaisvaikutuksia ei tunneta. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2018;134(13), 1361-8. Luettu 11.12.2020.

<https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo14405.pdf>

Haapasalo, R. 2019. Päiväkodin jätehuoltosuunnitelma. Jätehuollon kehittäminen yksityisessä päiväkodissa. Energia- ja ympäristöteknologia. Turun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 10.12.2020.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/166681/Haapasalo_Reetta.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Heikkilä, T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Verkkojulkaisu. Luettu 4.12.2020.

<http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Helsinki: Tammi

Holm, S. 2016. Ekologisuus ja sen näkyminen päiväkodin arjessa. Sosiaalialan koulutusohjelma. Centria-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 10.12.2020.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/105268/Holm_Sara.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hopia, N. 2016. Koti ja päiväkotiki lasten ruokakasvattajina. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Kotitalousopettajan koulutus. Helsingin yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Luettu 11.12.2020.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/163599/Nina_Hopia_gradu.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Jantunen, J. 2020. Viherkasvit. Allergia-, iho- ja astmaliitto ry. Verkkojulkaisu. Päivitetty 13.10.2020. Luettu 9.12.2020.

<https://www.allergia.fi/allergia/mita-allergia-on/allergioiden-yleisimmat-aiheuttajat/viherkasvit/#9bc15711>

Kajaanin kaupunki. 2020. Varhaiskasvatus. Kajaanin kaupungin verkkosivut. Päivitetty 1.12.2020. Luettu 9.12.2020.

<http://www.kajaani.fi/fi/palvelut/varhaiskasvatus>

Kankaanranta, M., Mikkonen, I. & Vähähyppä, K. 2012. Mistä on oppimisympäristöt tehty? Teoksessa Tutkittua tietoa oppimisympäristöistä. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö opetuksessa. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2012:13. Luettu 15.9.2020.

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiXyvjR6errAhXlKosKHVN-DL04ChAWMAJ6BAgCEAE&url=http%3A%2F%2Fwww03.edu.fi%2Faineistot%2Foppimisymparistot%2Ftutkittua_tietoa_oppimisymparistoista_VERKKO.pdf&usq=AOvVaw0oTD-AGvbZLqDxExVOBL2M

Keinänen, M. 2019. Näin saat muovipakkausten keräysastian kotipihaasi. Oppiminen. Yle. Verkkojulkaisu. Luettu 10.12.2020.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/03/25/nain-saat-muovipakkausten-keraysastian-kotipihaasi>

Kestävä kehitys. N.d. Mitä on kestävä kehitys. Ekologinen kestävyys. Valtioneuvoston kanslia. Verkkojulkaisu. Luettu 11.9.2020.

<https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>

Ketonen, P. 2014. Koululaisten ruokavalio ei ole yksityisasia – kasvissyönttiin vaaditaan usein lupa. Yle uutiset. Verkkojulkaisu. Julkaistu 15.9.2014. Päivitetty 15.9.2014. Luettu 11.12.2020.

<https://yle.fi/uutiset/3-7455647>

Kierrätyskeskus. N.d.a. Ympäristökoulutusta: Hyötykasveja ja kompostimatoja – kaupunkiviljelyn verkkokurssi toi uusia kokemuksia Kouvolan päiväkoteihin. Asiakastarinoita kiertotaloudesta. Verkkojulkaisu. Luettu 16.12.2020.

https://www.kierratyskeskus.fi/kiertotalous_yritysten_palvelut/asiakastarinoita_kiertotaloudesta/ymparistokoulutusta_hyotyasveja_ja_kompostimatoja_kaupunkiviljelyn_verkkokurssi_toi_uusia_kokemuksia_kouvolan_paivakoteihin.5630.news

Kierrätyskeskus. N.d.b. Kaupunkiviljelyä päiväkodissa. Verkkojulkaisu. Luettu 16.12.2020.

https://www.kierratyskeskus.fi/ymparistokoulutus/kasvattajien_kurssit_ja_materiaalit/koulutukset/kaupunkiviljelya_paivakodissa

Kosonen, S. 2015. Kesto- vai kertakäyttövaipat päivähoitossa – päiväkodin näkökulma. Kestävän kehityksen koulutusohjelma. Turun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 17.12.2020.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/96436/Kosonen_Sini.pdf?sequence=1

Lindfors, J. & Savanne-Ranne, C. 2013. Oppimisympäristö ja oppiminen. Teoksessa Kehittyvät oppimisympäristöt. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Luettu 2.9.2020.

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjQhOesg8rrAhUptYsKHV96BRoQFjAlegQIChAB&url=https%3A%2F%2Fwww.metropolia.fi%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fpublication%2F2019-11%2F2013_Savanner_ranne_Lindfors_Lankinen_Lintula_Kehittyvat_oppimisymparistot_TAITO5.pdf&usq=AOvVaw3_qZnvYggGMGv8DkQaOJ2t

Lintula, O. 2018. Kirjasto ja kasvattajat. Oulun kaupunginkirjaston palveluiden käyttö varhaiskasvatustyössä. Kirjasto- ja tietopalveluala. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 10.12.2020.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/159003/Lintula_Outi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Luomi, A., Paananen, J., Viberg, K. & Virta, L. 2010. Keke päiväkodissa. Kestävän kehityksen opas. Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus Oy. Luettu 23.8.2018.

https://www.kierratyskeskus.fi/files/4679/Keke_paivakodissa.pdf

Malaska, P. 1994. Kestävä kehitys. Raportti määritelmää pohtineen työryhmän keskusteluista. Suomen kestävän kehityksen toimikunta. Luettu 23.8.2018.

<http://www.ym.fi/download/noname/%7B04066640-003A-4921-967A-873E1A6DFEE0%7D/27476>

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Luettu 1.9.2020.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Oulun kaupunki. 2006. Päivähoidon kestävän kehityksen toimintaohjelma. Sosiaali ja terveystoimi. Päivähoito ja perhetyö. Luettu 9.9.2020

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahU-KEwijnm_ea4dvrAhXrllsKHU8dCY0QFjAAegQIBBAB&url=http%3A%2F%2Fwww

w.ouka.fi%2Fc%2Fdocument_library%2Fget_file%3Fuuid%3Ddc2a6433-91cc-444c-89f4-49485243b574%26groupid%3D112792&usg=AOv-Vaw0UOT8jiGR8ss1cTTcxGNr-

Pajunen, E. & Putila, J. 2013. Lähiympäristöä oppimassa. Vihreä Lippu -ohjelma kestävän kehityksen edistäjänä Tenavat Myötätuulessa -päiväkodissa. Sosiaalialan koulutusohjelma. Diakonia-ammattikorkeakoulu Pieksämäki. Opin näytetyö. Luettu 10.12.2020.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/57275/Pajunen_Elina_Putila_Jonna.pdf?sequence=1

Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Piispanen, M. 2008. Hyvä oppimisympäristö. Oppilaiden, vanhempien ja opettajien hyvyyskäsitteiden kohtaaminen peruskoulussa. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Luettu 1.9.2020.

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjbxYeazMfrAhVD-yoKH-bJzAfsQFjAJegQIBhAB&url=https%3A%2F%2Fjyx.jyu.fi%2Fbitstream%2Fhandle%2F123456789%2F39883%2F978-951-39-4871-9.pdf%3Fsequence%3D1&usg=AOvVaw1xgG3y-qmdQBMfg1rwIGGn>

Puoskari, E. 2013. Varhaiskasvatuksen muuttuvat tilat. Leikki ja liike osaksi Pentinpellon arkea. Muotoilun koulutusohjelma. Savonia-ammattikorkeakoulu. Opin näytetyö. Luettu 10.12.2020.

<https://docplayer.fi/12503970-Varhaiskasvatuksen-muuttuvat-tilat.html>

Ritala, P. 2013. Johdatus tutkimusmetodologiaan. Keskeiset kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät. Lappeenranta University of Technology. Luettu 4.12.2020.

https://developmentcentre.lut.fi/digi/Moodle_pohjat/Ritala_Johdatus%20tutkimusmetodologiaan%202013.pdf

Salonen, A. 2010. Kestävä kehitys globaalien ajan hyvinvointiyhteiskunnan haasteena. Tutkimuksia 318. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Helsingin yliopisto. Väitöstutkimus. Luettu 23.8.2018.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20067/kestavak.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Sandroos, L. & Sveinsdóttir, B. 2019. Pienin askelin kohti ympäristöystävällisempää päiväkotia. Ympäristökasvatus-lehti 1/2019. Luettu 9.12.2020.

<https://feesuomi.fi/lehti/pienin-askelin-kohti-ymparistoystavallisempaa-paivakotia/>

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Luettu 23.8.2018.

<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Suomen ympäristökeskus. 2017. Luonto edistämään terveyttä myös kaupungeissa. Näkökulmia ympäristöpolitiikkaan. Luettu 10.12.2020.

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/215209>

Säiläkivi, M. 2018. Luontosatu ja käpymenninkäinen – Ympäristökasvatustuokioita päiväkodin 2–4-vuotiaiden ryhmässä. Degree Programme in Social Services. Laurea-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 10.12.2020.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/156439/MARRAS-KUU%202018.%20Ymparistokasvatustapaikodin2-4-vuotiaidenryhmassaMaria_Sailakivi%202.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tillaeus, J. 2018. Päiväkodin yksinkertainen idea omasta kasvimaasta sai lapset syömään porkkanoita ja tomaatteja – ”Vihannekset maistuvat nyt niillekin lapsille, jotka yleensä jättävät ne syömättä”. Yle uutiset. Verkkojulkaisu. Luettu 16.12.2020.

<https://yle.fi/uutiset/3-10375720>

Turkki, E. 2016. Hyötypuutarhan perustamisen toimintaohje päiväkodin piha-alueelle. Maisemasuunnittelun koulutusohjelma. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 16.12.2020.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/112552/Turkki_Eeva.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Luettu 20.10.2020.

http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Vaattovaara, P., Kivimäenpää, M., Pasanen, P. & Heinonen-Tanski H. 2011. Vaipat työterveydellinen riski päiväkodeissa? Kesto- ja kertakäyttövaippojen eroja selvittävä tutkimus. Työsuojelurahaston hankkeen 109105 loppuraportti. Itä-Suomen yliopiston ympäristötieteen laitoksen julkaisusarja 1/2011. Itä-Suomen yliopisto. Ympäristötieteen laitos. Luettu 9.12.2020.

<https://docplayer.fi/20291587-Vaipat-tyoterveydellinen-riski-paivakodeissa-kesto-ja-kertakayttovaippojen-eroja-selvittava-tutkimus.html>

Valtion ravitsemusneuvottelukunta. 2018. Terveyttä ja iloa ruuasta – varhaiskasvatuksen ruokailusuositus. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Luettu 11.12.2020.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135907/URN_ISBN_978-952-302-992-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Valtioneuvosto. 2019. Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:23. Helsinki: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto. Luettu 11.12.2020.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161662/Osallistava_ja_osaava_Suomi_2019_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Valvira. 2018. Ohje koulun ja päiväkodin olosuhdevalvontaan, terveyshaitan ennaltaehkäisemiseen sekä selvittämiseen. Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto. Ohje 12/2018. Luettu 9.12.2020.

https://www.valvira.fi/documents/14444/261239/Koulu_ja_paivakotiohje.pdf/f334041d-c6f3-fe0a-daa5-78a76ae6a216

Vehkalahti, K. 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsingin yliopisto. Luettu 4.12.2020.

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305021/Kyselytutkimuksen-mittarit-ja-menetelmat-2019-Vehkalahti.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Luettu 4.12.2020.

<http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>

Vilpas, P. N.d. Kvantitatiivinen tutkimus. Metropolia. Luettu 4.12.2020.

<https://users.metropolia.fi/~pervil/kvantsu/Moniste.pdf>

Vähäsalo, V. 2018. Kirjastojen ja päiväkotien yhteistyö ja sen kehittäminen Seinäjoen alueella. Liiketoiminta ja kulttuuri. Kirjasto- ja tietopalveluala. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Luettu 9.12.2020.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/156397/Vahasalo_Veera.pdf?sequence=1&isAllowed=y

WWF. 2016. Vähemmän lihaa lautaselle. Verkkójulkaisu. Luettu 9.9.2020.

<https://wwf.fi/wwf-lehti/wwf-lehti-1-2016/vahemman-lihaa-lautaselle/>

Yle. 2017. 100 lastenlaulua Areenassa. Pikku kakkonen. Verkkójulkaisu. Luettu 10.12.2020.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/12/21/100-lastenlaulua-areenassa>

Ympäristöministeriö. 2013. Mitä on kestävä kehitys. Ympäristöministeriön verkkosivut. Päivitetty 26.6.2017. Luettu 23.8.2018.

http://www.ymparisto.fi/fi-fi/ymparisto/kestava_kehitys/mita_on_kestava_kehitys

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Tampereen ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäyte-työtä ekologisesta kestävydestä päiväkodin oppimisympäristöissä. Opinnäyte-työni tarkoituksena on selvittää, miten ekologinen kestävyys toteutuu päiväkodin oppimisympäristöissä - etenkin sen käytännöissä, tarvikkeissa sekä tiloissa. Tutkimukseni tavoitteena on lisätä tietoisuutta ekologisesta kestävydestä sekä tuoda esille konkreettisia toimintatapoja sen noudattamiseksi päiväkodin arjessa.

Tämä kysely lähetetään kaikkiin Kajaanin päiväkoteihin ja kysely on tarkoitettu päiväkotien johtajille. Käsittelen saamani tiedot luottamuksellisesti, eikä vastaajien henkilötietoja tule opinnäytetyössäni esille.

Jos sinulle tulee jotain kysyttävää kyselyyn tai opinnäytetyöhöni liittyen, otathan yhteyttä minuun.

Vastaathan kahden viikon kuluessa! Kiitos vastauksestasi!

Ystävällisin terveisin,

Anna Sivula

Sosionomikoulutus

Tampereen ammattikorkeakoulu

anna.sivula@tuni.fi

Liite 2. Kyselylomake

1(3)

Kuinka usein päiväkodissa on kasvisruokapäivä (tarjolla vain kasvisruokaa)?

- Useammin kuin kerran viikossa
- Kerran viikossa
- Kerran kahdessa viikossa
- Kerran kolmessa viikossa
- Kerran kuussa
- Harvemmin
- Ei koskaan

Kuinka paljon askartelussa käytetään

0–20 % 21–40 % 41–60 % 61–80 % 81–100 %

Kierrätettyjä materiaaleja (kuten maitopurkkeja)

Luonnon materiaaleja

Uusia materiaaleja

Lajitellaanko lasten kanssa päiväkotiryhmissä:

Kyllä, lasten kanssa   Kyllä, aikuiset lajittelevat   Ei

Biojäte

Kartonki

Paperi

Lasi

Metalli

Muovi

Käytetäänkö päiväkotiryhmissä kestäväsiivoukkeitä (kuten kankaisia pyyheliinoja)?

- Kyllä
- Olisi kiinnostusta ottaa käyttöön
- Ei

Käytetäänkö päiväkotiryhmissä kestovaippoja?

- Kyllä

2(3)

- Kyllä, mikäli ne tulevat vanhempien puolesta
- Olisi kiinnostusta ottaa käyttöön
- Ei

Onko lepotiloissa kokoontaitettavat kaappisängyt?

- Kyllä, kaikissa ryhmissä
- Kyllä, osassa ryhmistä
- Ei missään ryhmässä

Kuinka suuri osa päiväkodin kirjoista hankitaan

0–20 % 21–40 % 41–60 % 61–80 % 81–100 %

Kirjastosta lainaamalla

Ostamalla uusia kirjoja

Lahjoituksena

Korjataanko päiväkotiryhmissä tavaroita (esim. leluja)?

- Aina
- Usein
- Silloin tällöin
- Harvoin
- Ei koskaan

Järjestetäänkö päiväkodissa lelujen ja/tai vaatteiden kierrätyspäiviä?

- Usein
- Silloin tällöin
- Harvoin
- Olisi kiinnostusta järjestää
- Ei järjestetä

Onko päiväkodissa oma kasvima?

- Kyllä
- Olisi kiinnostusta laittaa

- Ei

Onko päiväkotiryhmien tiloissa viherkasveja?

- Kyllä, kaikissa ryhmissä
- Kyllä, osassa ryhmistä
- Ei missään ryhmässä

Kuinka usein päiväkotiryhmät tekevät luontoretkiä?

- Useammin kuin kerran viikossa
- Kerran viikossa
- Kerran kahdessa viikossa
- Kerran kolmessa viikossa
- Kerran kuussa
- Harvemmin
- Ei koskaan

Lauletaanko ja/tai leikitäänkö päiväkotiryhmissä luontoaiheisia lauluja ja/tai leikkejä?

- Usein
- Silloin tällöin
- Harvoin
- Ei koskaan